

„Miért indul el egy budapesti református a pápához a katolikus csángók érdekében? Két kérdés az egyszerű válasz: volt moldvai csángó, aki elindult? Nem. Hát hazai katolikus? Az sem akadt. Valakinek pedig el kell menni!”

Hittel, kerékpárral, szeretettel ► 6. oldal

„Egy alig ismert lexikonfejezeten kívül a 20. századi evangélikus egyháztörténetnek még nincs összefoglalásszerű bemutatása.”

Közmegegyezés nélkül ► 10. oldal

„Úgy érzem, hogy az egyházban hiányoznak a kritikusok, akik a cikkeket megírják, és hiányzik az igazi érdeklődés, a felelős gondolkodás és az őszinteség, amely a kritikák megvitatásához szükséges lenne.”

Egy laikus stratégia ► 13. oldal

„Tudom, kibem hiszek!” ► 2. oldal

Áhítatformák ► 2. oldal

Járvány idején ► 3. oldal

„Értekezés” a Szent Koronáról ► 5. oldal

AGAPE-konferencia ► 7. oldal

Az országos iroda melléklete ► 8–9. oldal

Adventi koszorú a fővárosi Szent István téren

FOTÓ: LUKÁCS GÁBI

225 éves a pilisi hajlék

► Ünnepi istentiszteletet tartottak a Pilisi Evangélikus Egyházközségben múlt vasárnap abból az alkalomból, hogy kétszázhuszonöt éve szentelték fel a templomot. Az igehirdető D. Szebik Imre nyugalmazott püspök volt, az istentisztelet oltári szolgálatát D. Keveházi László nyugalmazott esperes végezte. Az egyháztörténésznek, aki évtizedeken át Pilisen szolgált, a napokban jelent meg a gyülekezet történetét bemutató könyve.

Az istentisztelet – amelyen részt vettek a pilisiek finn testvérgyülekezetének Kontiolahtiból érkezett tagjai is – gyertyagyújtással kezdődött: az adventi koszorún a közösség fiataljai gyújtották meg a második gyertyát.

D. Szebik Imre prédikációját a 100. zsolttár alapján tartotta. Hálát adván Istennek az elmúlt kétszáz-

huszonöt évért arról beszélt, hogy immáron a kilencedik generáció tagjai nőnek fel ebben a templomban: „Mert jó az Úr, örökké tart szeretete, és hűsége nemzedékről nemzedékre.”

Az istentisztelet úrvacsoravétellel zárult. A gyülekezet egyik lelkészétől, Krámer György esperestől megtudtuk: a lelkészükkel érkezett finn vendégeken kívül jelen volt az ün-

nepi együttléten Benczúr László, az Északi Egyházkerület felügyelője, Bak Péter; a Dél-Pest Megyei Egyházmege felügyelője és Szabó Márton pilisi polgármester is.

Az istentisztelet utáni szeretetvendégségen nagy sikert arattak azok az „advent” feliratot formázó kalácsok, amelyeket a helyi pékségben készítettek. (Minden egyes – más-más ízesítésű – kalácsdarab egy-egy beütést formázott.)

A pilisi templom történetéről szóló kötetet már december 5-én, szombaton délután bemutatta Keveházi László. A nyomdából frissen érkezett könyv első része a templom történetét dolgozza fel, a második rész pedig a gyülekezetét. Ez utóbbi fejezet szerzője Pángyánszky Ágnes helyi lelkész. A kiadványból, mely a ceglédi Apáti Nyomda jóvoltából ötszáz példányban jelent meg, a könyvbemutató napján és a vasárnapi istentiszteleten már több mint kétszáz példány elkel.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

SZARVASI ÖRÖMHÍR

Megújult Tessedik temploma

► „Manapság óriási dolgok történnek Szarvason...” – kezdte igehirdetését a szarvasi evangélikus Ótemplom oltára előtt Ribár János esperes. Az advent második vasárnapján tartott hálaadó istentisztelet apropóját az adta, hogy megújult a gyülekezet 1788-ban épült temploma.

Az egyházközség igazgató lelkészétől, Lázár Zsolttól megtudtuk: a rekonstrukcióhoz szükséges huszonegymillió forint közel egyharmadát a városban élők adták össze, négy millió forintot nyertek a Nemzeti Kulturális Alap pályázatán, 4,25 millió forint támogatást nyújtott a helyi önkormányzat, a Magyarországi Evangélikus Egyház pedig hat és fél millió forinttal járult hozzá a felújításhoz, amelynek során az alaptól a toronysüvegig megépült Tessedik Sámuel egykori temploma.

A vasárnapi hálaadáson százak hallhatták Ribár János esperes Zsolt 127,1, Ézs 56,7 és 1Pt 2,5 alapján tartott igehirdetését. Az egyházmegye lelkészi vezetője rámutatott, hogy a templom némán is beszél: egy település lelki-szellemi állapotáról ad helyzetjelentést. Az igehirdető felidézte a tizenkét éves Jézus alakját, aki számára természetes volt az Isten házában való lakozás.

► Folytatás a 3. oldalon

Karácsonyi oltóanyag

■ FRENKL RÓBERT

Létezik ugyebár a hagyományos oltóanyag. Szükség van rá. Hiszen minden évben van valamilyen erejű influenzajárvány. És minden évben van karácsony. Van, kell, hogy legyen igény a szeretet szérumára is.

Idén azonban az úgymond új típusú influenza, a sertés- vagy még frapánsabban a disznóinfluenza, a H1N1 vírus okozta megbetegedés a sláger. Sajátosan ötvöződik ez a gyűlöletbaktérium által előidézett társadalmi kórral. Nem kell a tradicionális oltóanyag, és nem kell a szeretet széruma. A H1N1 irányítja a meccset. Normális esetben az egészséges társadalom mozgósítja erőit az ellenség ellen; csak így van esély a győzelemre. Nem babra megy a játék. Emberek, az egész társadalom élete, egészsége a tét. Kit érdekeli? A vírus irányítja az eseményeket, osztja meg az elvben szemben állókat, a kisszerű szereplőket, akiknek nem a vírus, hanem a más felfogásúak legyőzése a prioritás.

Megszólal a telefonom. Kedves barátom tanácsot szeretne kérni. Beoltassa-e magát az új típusú influenza ellen? – így a kérdés. Természetesen – így a válaszom. Rövid csend után méltatlankodó hang: nem ezt vártam tőled – és köszönés nélkül bontja a vonalat.

2009. november. Ülök a Magyar Orvostársaságok és -egyesületek Szövetsége tanácsának ülésén, ahol – vélem, igen helyesen – beiktattak egy nulladik napirendi pontot. Az Alapellátási Intézet főigazgatója tart előadást a H1N1 vírusról, terjedéséről, a járványügyi helyzetről. Objektíven, adatok alapján, igen jól. Nem győző szabadkozni, hogy kerül a csizma az asztalra. Ő lenne a csizma. Nyilván a kompetenciára céloz. Ő nem virológus, nem is infektológus. Téved. Az előadás is bizonyítja a kompetenciát. Hiszen a releváns adatok – ami a járványt és terjedését illeti, meghatározva a teendőket – az alapellátásban keletkeznek.

Eddig rendben is volna. Ezután következik a csak társadalmi körtörténet diagnózisával illehető folytatás. Az elnök lehetőséget ad néhány hozzászólásra. Döbbenet figyelem, ahogy az ülés résztvevői – szakmájukban vezető tudós orvosok, professzorok és egyesületüket képviselő, kevésbé ismert, de ugyancsak kiváló kollégák – egymást követően, meg nem állítható módon, sokféle nézőpontból argumentálnak az oltás szükségessége, hasznossága, egyedül üdvözítő volta mellett.

Azóta is többször foglalkoztat, nem kellett volna-e engednem a készítésnek, felugrani és kiabálva megkérdezni a veretéseket hozzászólókat, hogy kivel vitatkoznak. Miért kell az előadás szikár tényeit ennyiszor megismételni? És a szemükbe mondani, hogy – nem megkérdőjelezve alapvető jóhi-

szeműségüket – motivációjuk jobb esetben szakmapolitikai, de inkább csak politikai. A vírus, illetve az oltás csak eszköz a kormánypártiaknak arra, hogy kockázat nélkül, szakmai fórumon, lojalitásukat megerősítve villogjanak (míg az ellenzékiek sajátos Canossát járva kullognak vissza a közösbbe, elvesztve a csatát, de biztosra véve, hogy megnyerik a háborút). De legalább elvállalták volna, hogy aktuális szakmai mezben politikai nyilatkozatok hangzanak el.

Nem kérhetem számon, mert hallgattam. Ahogy az elnök arra van szocializálva, hogy az előadás után lehetőséget kell adni a vitára, magam arra, hogy nem illik közbeordítani, jobb a békecséggel, no meg végül is mindenki arról beszél, amit én is mondtam a barátomnak: természetesen oltassa be magát.

A többpártrendszer – ez is a lényege – megoszt, különböznek a politikai nézetek, de egy-egy nemzeti ügy körül kialakulhat egység. Így vált egységessé az esztendő végére az oltáspárt, elsősorban a szakma. De a lakosságban is meglett a többség. Viszont modellértékű, miért nem valósul meg a nemzeti sorskérdésekben az annyiszor igényelt konszenzus. Ha egy ennyire racionális szakmai kérdésben több hónapos politikai cirkusz válik uralkodóvá, kockáztatva sokak egészségét, mit várjunk a bonyolultabb ügyekben?!

Többször idéztük: hat hónap alatt megváltoztatható a politikai rendszer, hat év alatt a gazdaság. De hatvan év is kevés lehet a valódi társadalmi megújuláshoz. Valójában erről szól az oltási krimi.

Boldogult ifjúkoromban – az ötvenes évek derekán – egyik medikus kollégám a marxista szemináriumban komoly képpel feltette a kérdést: a kulákokat, ha vakbélgyulladásra van, ugyanolyan színvonalon kell megoperálni, mint a szegényparasztot? „Természetesen” – válaszolta némi habozás után és enyhén zavartan oktatónk. Akkor a diktatúrával szemben megtartott – egységes is volt e téren a társadalom – egyfajta józanság, normalitás érvényesült.

Fél évszázad után a demokrácia csődje a „kormánypárti” és „ellenzéki” oltóanyag. Ha tudjuk is – no meg ebben is van az egészségügynek felelőssége –, hogy a demokráciában fenyegetőbben jelentkeznek a vadhajtások. Bizony nem a helyezkedés, az egyéni karrierépítés kell, hogy jelentse a választ a társadalom egészségének a veszélyeztetettségére, a mentálhigiénés kultúra súlyos zavarára, hanem az igazi riadó. Az oltás körüli megdöbbentő polémia csak a felszín. De érzékelni kell ennek kapcsán a társadalom mélyebb rétegeiben meghúzódó folyamatokat is.

Az említett szövetségi tanácsülés az eredeti napirendekkel folytatta munkáját.

► Folytatás a 3. oldalon

Oratio oecumenica

Szeretett Urunk, Atya, Fiú, Szentlélek Isten!

Hálások vagyunk a várakozás örömeért – köszönjük neked, hogy napjaink nem a semmibe hullnak, hanem céljuk van, hozzád vezetnek. Köszönjük, hogy a szürke, beteges időkben is közel lépsz hozzánk, nem hagysz bennünket magunkra a kétségekkel, hűségre és kitartásra erősítesz bennünket az adventi várakozásban.

Áldd meg közvetlen szereteteinket, azokat, akiket szeretünk, és akiket olyan nehéz szeretni. Adj derűt gyermekeinknek, hogy ne féljenek az előttük álló élettől. Erősítsd a diákokat, hogy ráérezzenek a tudás, a szellemi és lelki növekedés jó ízére. Adj erőt a munkában állóknak, akik néha úgy érzik, túl sok az elvárás, és túl kevés a biztatás. Állj azok mellé, akik emberileg, anyagilag rossz helyzetben vannak, akik úgy érzik, kicsúszik lábuk alól a talaj – ne engedd, hogy az anyagi nehézségek a lelkünket öljék meg! Légy az öregekkel, a megfáradtakkal, akik néha úgy érzik, már hiábavaló az életük – mutasd meg nekik, hogy számokra ők öregségük terheivel együtt fontosak. És légy azokkal is, akik utolsó perceikkel harcolnak, légy azokkal, akik szerettüket siratják. Életünk kezdetén, derekán és végén maradj velünk, Urunk!

Az egész teremtett világról is kérünk: áldd meg jó rendjét a természetben és az emberi közösségekben. Add, hogy béke legyen a szívekben és az emberek között. Különösen is gondolunk most a betegségek áldozataira és elszüneteltére: add, Urunk, hogy ez az új betegség ne hatalmasodjon el rajtunk! Kérünk, adj mindenkinek bölcsességet, hogy saját maga és mások egészségére és életére vigyázzon tudjon.

Végül könyörgünk egyházaért: add, hogy tudjuk a cél és az eszköz közötti különbséget, hogy miközben egyházunk kereteinek megtartásáért harcolunk, el ne feledkezzünk a lényegről, Krisztusról, aki hozzád köt bennünket. Adj erőt a szolgálatban állóknak, hogy meg ne fogyatkozzék a hittük, és képesek legyenek evangéliumod hirdetésére. Add Szentlelked csodáját a gyülekezeteknek, hogy olyan lelki közösséggé tudjanak válni, amely megtartja tagjait, de megtartja hitben lelkészeit, szolgálattévőit is. Biztass bennünket a reménységgel, hogy újra eljössz, és teljessé teszed bennünk az örömet. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Jól jegyezzük meg és hirdessük mindenfelé, hogy Krisztus olyanok nyomorúságán akar segíteni, akiken a világ minden hatalma se tudna segíteni. Mert ugyan hol van az a híres doktor, aki a vakot látóvá, a poklost tisztává tudta volna gyógyítani.”

▶ Luther Márton:
Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

WWW.MYLUTHER.HU

ADVENT HARMADIK VASÁRNAPJA – 2TIM 1,8–14

„Tudom, kiben hiszek!”

A *kinyilatkoztatás* ma az egyházi szóhasználatban is egyre inkább került és kerülendő kifejezés, mivel a mai nyelvhasználat szerint kinyilatkoztatni a zsarnokok szoktak. Azok, akik az igazság egyedüli letéteményesének gondolják magukat. Pedig a kinyilatkoztatás nemcsak ősi, de biblikus kifejezés. Kulcsszava a keresztény teológiának.

A kinyilatkoztatás ellentéte a *spekuláció*. Nem véletlen, hogy Luther a kinyilatkoztatás értelmzését mondja valódi teológiának a filozófiára épülő spekulatív teológiával szemben. A kinyilatkoztatás számunkra egyetlen hozzáférhető forrásaként pedig a Szentírást (Sola scriptura!) jelöli meg. Az már későbbi torzulás, amikor a reformáció egyházaiban a kinyilatkoztatás forrását, az írott ígét azonosítani kezdi a kinyilatkoztatás – vagy amivel manapság egyházunkban is egyre sürűbben helyettesítik: a *kijelentés* – tartalmával.

Pál apostol Timóteusnak írt leveléből világosan kitűnik, hogy a kinyilatkoztatás tartalma az a titok, amely a világ teremtése óta rejtve volt, és amely Jézus Krisztus megjelenésével lett nyilvánvalóvá. És ez nem más, mint az „*elmúlhatatlan élet*”. Úgy is mondhatjuk, hogy ez a titok, mint a bimbóba zárt virág, Jézus Krisztus e világra születésével kezdett kibomlani, és halála, majd feltámadása által nyílt ki teljes pompájában.

Ez a titok az, amelynek ismerete megtöri a halál erejét, amely abban van, hogy az ember a halált – őt érzékszervére és az általuk nyert tapasztalatokat értékelő értelmére hagyatkozva – az élet végének, elmúlásának,

megsemmisülésnek tartja. Pedig az élet – amely nem egyenlő a test biológiai funkcióival – elmúlhatatlan. A titok tartalma az, hogy a halál csak a biológiai szervezet felbomlását jelenti, de nem az élet végét.

Mivel Krisztus testének megölése ellenére is élt, ezért tudta halott testét hűsvét hajnalán egy minden ismeretünket meghaladó, a fizikai, kémiai, biológiai és egyéb természeti törvényeknek többé alá nem vetett életre föltámasztani. Mert a titok legbelső magja az, hogy Krisztus maga nem más, mint élet. Ezért mondhatja joggal hallgatóinak a kenyérszaporítás csodája után: „*Ne veszendő eledelért fáradozzatok, hanem az örök életre megmaradó eledelért, amelyet az Emberfia ad majd nektek.*” (Jn 6,27) És: „*Bizony, bizony, mondom nektek: ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok a véré, nincsen élet tibennetek.*” (Jn 6,53)

Ez teljesen független a mi cselekedeteinktől – mondja Pál. Azért van így, mert Isten „*saját végzése és kegyelme szerint*”, még az idők kezdete előtt így rendelte, és ennek a titoknak nemcsak a megismerésére hívott el bennünket, hanem részesíteni is akar benne. Részesíteni akar bennünket Krisztusban, más szóval részesíteni akar az életben. Abban a valódi életben, amely – pontosabban aki – elmúlhatatlan.

Ennek a titoknak a megismerése Pál számára mindennél drágább. „*Ellenben azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítélem a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őerte kárba veszni hagytam, és szemétnék ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem*” –

A VASÁRNAP IGÉJE

írja a Filippiben élő gyülekezetnek (Fil 3,7–8). Egyenesen következik ebből az, amit a Kolossében élő hívőknek ír: „*Szeretném, ha tudnátok, mennyit küzdök ... mindazokért, akik engem nem ismernek személyesen, hogy szívük felbátorodjék, összeforrvá szeretetben, és eljussanak a teljes bizonyossághoz vezető ismeret egész gazdagságára: az Isten titkának, Krisztusnak ismeretére.*” (Kol 2,1–2)

Nem csoda, ha Pál ennek a titoknak az ismeretért, a Krisztusban való részesedésért a legsúlyosabb üldözést és szenvedést, sőt ha kell, a halált is kész örömmel vállalni. Hiszen a Krisztusban való részesedés egyenlő az élettel, a Krisztusban való részesedés elvesztése egyenlő az élet elvesztésével. Ehhez a veszteséghez mérve a test pusztulása, a biológiai halál jelentéktelen apróság. Pál ezért a biológiai halált nem is nevezte veszteségnek, sőt ha Krisztusért, a Krisztussal való közösség megőrzéséért történik, akkor egyenesen nyereségnek tartja. Nem túloz, amikor így vall: „*Mert nekem az élet Krisztus, és a meghalás nyereség!*” (Fil 1,21)

Pál erről az evangéliumról írja Róm 1,16-ban, hogy nem szégyelli, „*hiszen Isten ereje az, minden hívőnek üdvösségére.*” És ezért büdítja a Krisztusért viselt fogságból, a börtöncellából írt levelében Timóteust is: „*Ne szégyelld hát a mi Urunkról szóló bizonyágtételt, se engem, az ő*

foglyát, hanem szenvedj velem együtt az evangéliumért, Isten ereje által.”

Pál nem megszállott rajongó, hanem pontosan tudja, mit beszél, amikor a folytatásban ezt írja: „*Ennek az evangéliumnak a szolgálatára rendeltetem én hírnökül, apostolul és tanítóul. Ezért is szenvedem ezeket, de nem szégyellem, mert tudom, kiben hiszek, és meg vagyok győződve, hogy neki van hatalma arra, hogy a rám bízott kincset megőrizze arra a napra.*” Pál ezt nem rajongásnak, hanem „*az egészséges beszéd példájának*” tartja.

Azért egészséges ez a beszéd, mert élet fakad belőle. Az ettől eltérő beszédből viszont nem élet fakad, hanem halál. Nem biológiai, hanem örök halál. A Krisztusban, az egyetlen igaz életben való részesedés elmaradása, illetve elvesztése miatt.

Pál is tudja, hogy ezt az „egészséges beszédet” csak a Szentlélek által lehet elviselni, felfogni és befogadni. Ezért írja Timóteusnak és ma mindannyiunknak: „*A rád bízott drága kincset őrizd meg a bennünk lakozó Szentlélek által.*” Mert nem rajtunk múlik, nem is a cselekedeteinken, hanem Isten végzésén, amelynek záloga és pecsétje a Szentlélek, hogy Krisztusban mindannyiunknak elmúlhatatlan életünk van. Nem lesz, hanem van. Már most! Ezért testi halálunk órájában valójában csak egyetlenegy dologra kell ügyelnünk: tudjuk, kiben hiszünk, és Krisztust, a Krisztussal való közösséget el ne veszítsük! Ezért kell „*áron is megvennünk*” minden alkalmat, hogy a Krisztussal való közösségünket az ige és a szentségek által megújítsuk, ápoljuk és elevenen tartsuk.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

LITURGIKUS MŰFAJOK

Áhítatformák

▶ Az áhítat olyan gyűjtőfogalom, amelyet nagyon nehéz pontosan meghatározni. Áhítat az is, amikor két ének között rövid igehirdetés hangzik el, és az is, amikor gazdag liturgiájú közös imádságot tart a gyülekezet. E rovatban már olvashattunk az egyház ősi, a GyLK-ban is megtalálható imádságformáiról, a reggeli és esti könyörgésről. Ezeket zsolozsmának (imaórának) hívjuk. Évszázadok, mi több, évezredek óta gyakorolja őket az egyház – viszonylag szigorú formákat használva.

Az áhítat kifejezés azonban valamiféle szabadságot sugall: kötetlen formát, sallangmentes, külső megkötöttségek nélküli műfajt. Tényleg így van? Az áhítat műfaja nagy mozgásteret enged. Megformálásához, megtartásához kreativitás, ötletgazdagság, liturgikus ismeret és „magasból, de mélyről jövő” tartalom kell.

Szükségünk van kötött formákra, hiszen az tud igazán szabadon alkotni, aki a rendet, a szabályszerűt, az állandót ismeri. Csak az vállalkozzon szabad áhítatformák egyszeri vagy rendszeres létrehozására, aki megismeri és érzi a műfajt, hiszen nemcsak vallásos hangulatú, meditatív jellegű programot kell készítenünk, hanem Isten Szentlelke áradásának kell medret biztosítanunk.

A GyLK két olyan áhítatformát kínál, amely használatra, gyakorlásra, de mintának is kiválóan alkalmas. Sokféle közösségben kipróbáltam

ezeket. Akik megismerték, megszerették és újra kérték.

Az egyik a *Könyörgés Luther* litániája nyomán (GyLK 644). Az ősi keresztény imádsághoz nyúlik vissza, ahhoz az élet minden területét átfogó könyörgéshez, amely – különböző formában – a nyugati egyházban éppen úgy megtalálható, mint a keletben. A sok-sok kérést természetesen gyülekezeti ének keretezi. A könyörgést a 130. zoltár reformátórunktól való, énekeskönyvünkben is megtalálható parafrázisa vezeti be: *Mélyszégyen mélyből kiáltunk* (EÉ 402). Egy körrel beljebb a Krisztus-imádat ősi szava hangzik: *Uram, irgalmazz, Krisztus, kegyelmezz, Uram, irgalmazz!* Ezzel kezdődik és zárul az imádság.

A kérések párbeszédese formában szólalnak meg, emlékeztetve arra, hogy az imádság lényege az Isten és ember közötti dialógus. A gyüleke-

CANTATE

zet és vezetője (nem kell lelkésznek lennie!) együtt mondják a kéréseket. Témái rendkívül változatosak, valóban felölelik a keresztény élet hétköznapijait és nagy eseményeit, az emberi életutat és Krisztus földi pályafutását, keresztthalálát, feltámadását, mennybemenetelét. A gyülekezet válasza szakaszonként változik. Néha egészen egyszerűen megerősíti a liturgus által megfogalmazott kérést: *Hallgass meg, Úristen!* Másról a liturgus élethelyzeteket vázol fel, s a gyülekezet kér: *Ments meg minket, Úristen!* Számomra a lutheri istenképet az első szakasz tükrözi igazán vissza, amikor így könyörög a gyülekezet: *Segíts meg minket, kedves Úristen!*

A könyörgések sorát az úrvacsorából jól ismert *Agnus Dei* zárja: *Isten Báránya, aki a világ bűnét hordozod, irgalmazz nekünk, add nekünk békédet!* Ezt követi a rövid imádság (kollekta), a *Miatyánk*, majd a napszaknak megfelelő záróének és áldás. Hadd álljon itt az esti zárókönyörgés és áldáskívánás:

Urunk, légy velünk, ha virrasztunk; őrizd álmunkat, ha alszunk! Hadd legyünk Krisztussal ébren, és elnyugodjunk békecségekben. Nyugodalmass éjszakát és üdvösséges véget ajándékozzon nekünk a mindenható és irgalmas Isten, az Atya és a Fiú és a Szentlélek! Ámen.

A másik kötött áhítatforma a *Krisztus-dicséret* (GyLK 645). Ez is közös énekkel kezdődik, majd Isten nevének segítségül hívása és a hitvallás után Krisztus földi pályafutásától munkáját veszi sorra. Az elmélyítést szolgálja, hogy a kezdő- és a záróformula minden szakasznál ugyanaz: *Áldott, aki jön az Úr nevében: Jézus Krisztus, Isten és Mária fia, aki...* – itt Jézus földi és mennyei működésekének konkrét állomásai következnek –, majd a szakaszt a dicsőségmondás zárja. Ezt követi a Krisztust dicséret ének, majd a nap imádsága, a *Miatyánk* s végül a napszaknak megfelelő záróének.

Mindkét forma alkalmas közösségi és egyéni elcsendesedésre is. Hitet erősít, ígét hirdet, az elmélyülést segíti – és még sorolhatnám az áldásait. Tanuljuk mindkettőt, hogy egyéni és gyülekezeti csendességeink gazdagodjanak e rendek imádkozásával éppúgy, mint a kötetlenebb alkalmak megformálásával.

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY

Karácsonyi oltóanyag

► Folytatás az 1. oldalról

Örvendetes egység alakult ki az érdekvédelem területén. Ennek talaján újjáépíthető – legalább a regeneráció bizonyos szintjéig – az elmúlt évtizedben olykor rommá lőtt egészségügy. Hogy az elit minden kormányzattal együtt és szemben vállalja felelősségét, hogy ragaszkodjunk a minőség igényéhez, hogy ne vándoroljanak el a fiatalok...

Nem várható el az egészségügytől minden társadalmi gond orvoslása, de elvárható az állásfoglalás – együtt és egyenként – a gyűlölet, a testi egészséget is károsító ordas eszmék újjáéledése ellen.

A H1N1 elleni vakcina talán mégiscsak eljut a többséghez, de igencsak illuzórikusnak tűnik a szeretetszérum iránti igény 2009 magyar karácsonyán.

Nem hittük volna, de ezzel kell szembenesülnünk. Valójában ez az egyetlen igazi mai társadalmi kérdés. A szeretet vagy a gyűlölet kerekedik-e felül. Mindkettőnek megvan a kontinuitása.

Hosszú távon – ez is történelmi tapasztalat – garantált a szeretet diadala. A gyűlölet, a kirekesztés, a kisebbségek eltiprása önmegsejtő is, mindig csődöt eredményez. De minél erőteljesebb a szeretet, a jog-

egyenlőség, a befogadás oldala, annál hosszabb idő, több áldozat, nyomorúság válik jellemzővé.

A magyar egészségügy képes bravúrokra. Ilyen volt a nyolcvanas években az AIDS jelentkezésekor meghozott intézkedéssorozat. A vértérszűrővizsgálata, a rizikócsoportok szűrése, a hatékony egészségnevelés... Ezeknek is köszönhető, hogy mindmáig az alacsonyan fertőzött országok közé tartozunk.

Vakcinációs tapasztalataink a harmincas évekig nyúlnak vissza. Már csak az a kérdés, tudunk-e elegendő gyűlöletellenes vakcinát és szeretetszérumot előállítani.

Megújult Tessedik temploma

► Folytatás az 1. oldalról

Az esperes kiemelte azt is, hogy imádkozni mindenhol lehet, többek között otthon vagy autóban ülni is. „Isten házában azonban utánozhatatlan atmoszférája van.”

Lázár Zsolt helyi lelképásztor az istentisztelet úrvacsorai része előtt elmondta, hogy Isten ereje megújító csodákra képes, akár az emberi életet is újjá tudja tenni. „Nem sokkal azután, hogy a bádigosok befejezték a munkát, az egyik nap az volt az érzésem, mintha két oldalról sütné a nap. A felújított torony ugyanis visszaverte a fényt az alacsonyan szálló felhőkre. Nekünk is így kell továbbörökítenünk az Istentől kapott

reménységet” – szólította fel az ünneplő gyülekezetet.

Az istentisztelet végén – amelynek liturgiájában részt vettek a gyülekezet korábbi lelkészei is – *Kákay István* országos irodaigazgató tolmácsolta a Magyarországi Evangélikus Egyház köszöntését. Rámutatott, hogy Szarvas egyházunk sarokköve, nemcsak méretét, hanem a fenntartott intézményeket tekintve is.

Az egyházkerület nevében *Radosné Lengyel Anna* felügyelő, a helyi önkormányzat nevében pedig *Babák Mihály* polgármester mondott köszöntőt, és kérte Isten áldását az ótemplomi gyülekezetre.

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Tübingenben doktorált

Magna cum laude minősítéssel tett sikeres doktori vizsgát december elsején a németországi Tübingenben, az Eberhard Karls Egyetemen *Wagner Szilárd* egyházzenész, harkai evangélikus lelkész, a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola iskola-lelkésze. Doktori disszertációjában a lelkési hivatal római katolikus és evangélikus összefüggéseit vizsgálta a kinyilatkoztatás tükrében.

Járvány idején

„Beoltattad magad?” – kérdezik tőlem szinte mindennap ismerőseim. Mára már mindenki megtanulta a veszélyes kórt jelentő betű-szám kombinációt: H1N1.

Mindenki fél. És ezért a nagy dilemma. Félnünk a vírus okozta járványtól, a betegségtől és szövődményeitől. Viszont félnünk a frissiben piacra dobott oltástól is, annak lehetséges mellékhatásaitól. Hallgatjuk a statisztikát: százezer betegből mennyien haltak meg, valamint hogy hány ember szervezete reagált rosszul a beinjekciózott hatóanyagra.

Végső soron mindannyian az életünket féltjük: ez a kis körokozó se „természetes úton” megkapva, se vakcina formájában nehogy megrövidítse – a történelem évszázadaival viszonyítva – amúgy is szűkre szabott életünket.

Vajon hányan féltik az influenza járványon kívül más miatt is életüket? Nemcsak földi éveiket, hanem öröklétüket? Mert mintha ez a sok-

kal fontosabb, távoli élet nem foglalkoztatná annyira a mai kor emberét...

Pedig a kór egyre gyorsabban terjed. És nem csak mikroszkópokkal kimutatható formában, hanem a mindennapi emberi kapcsolataiban is. Keressük-e elég kitartóan lelkünk immunrendszerének erősítőjét? Alkalmazzuk-e az imádkozás, igeolvasás, szentségekkel és cselekedeteiből álló gyógymódot? Figyelünk-e kellőképpen a Krisztustól tanult imádság szavaira, amelyben egyszerre fohászunk lelki immunrendszerünk erősítéséért, a kísértés elkerüléséért és már kialakult betegségünk gyógyszeréért, bűneink bocsánatáért?

Mert ez a kór valóban halálos lehet: idősek és fiatalok, szülők és gyermekek, városiak és falusiak számára egyaránt. A gyógymód azonban nem jár kockázatokkal és mellékhatásokkal. Csak az örök élet reménységével.

■ JENŐ

Az egyházak szerepe a romák integrációjában címmel rendeztek európai parlamenti konferenciát december 2-án Brüsszelben. Képünkön a magyarországi egyházi delegáció két tagja: Gáncs Péter evangélikus püspök és dr. Székely János római katolikus teológus, esztergom-budapesti segédpüspök.

Brüsszeli adventi remények

Lapunk előző számában olvashattak arról, hogy a december elsején életbe lépett lisszaboni szerződés 17. §-a szorgalmazza az Európai Unió és az egyházak közötti dialógust és együttműködést.

Járóka Livia EU-s képviselőnk azonnal élettel töltötte meg a paragrafus szövegét, amikor már december másodikára, mintegy ötven magyar meghívottal, konferenciát szervezett az Európai Parlament épületében az egyházak szerepéről a romák társadalmi befogadásában.

A hazai önkormányzatok delegáció tagjaként magam is felszólalhattam az Antall Józsefről elnevezett brüsszeli épületszárny tanácskozótermében. Ebből szeretnék néhány gondolatot megosztani olvasóinkkal, hiszen a romakérdésben is igen nagy szükségünk van a közös tájolóásra, útkeresésre.

Kérdés, hogy a cigány kisebbség feszültségterhes, áldatlan magyarországi állapotát megmásíthatatlan történelmi tényként fogadjuk-e el. Vajon a magyarok cigányellenessége, illetve a cigányok magyarellenessége olyan tradíció, amely nemzedékről nemzedékre, szinte törvényszerűen öröklődik, és amelyet időről időre gátlástalanul és felelőtlenül kihasználhatnak a legkülönbözőbb politikai erők? Vagy pedig, mindezzel szemben, hisszük és reméljük, hogy a többségi és a kisebbségi társadalom

összefogással, kölcsönös erőfeszítésekkel megtörheti ezt az átkos örökséget?

Amikor áldatlan állapotról, átkos tradícióról beszélek, kitűnik, hogy nem romológusként, szociológusként vagy politikusként kívánok hozzászólni társadalmunk egyik legsúlyosabb problémájához, hiszen nem vagyok a terület szakértője. Evangélikus lelkészként, teológusként keresem a választ a sokunkat egyre közelebről érintő és kínzó kérdésekre.

Jézus zseniális terapeutikus módszerrel közelíték a problémához, aki elsőként az alapkérdéssel szembesít: „Akarsz-e meggyógyulni?” *János evangéliumában* (5,6) a Mester ezt a kérdést szegezi a harmincnégy éve beteg, béna embernek, aki hiába várja a gyógyulást a Betesda tavánál. A névtelen beteg őszinte válasza is szinte szállóigévé vált: „*Uram, nincs emberem...*”

Különösebb erőltetés nélkül áthangzik ez a dialógus mai, sok tekintetben ugyancsak benult helyzetünkbe. Mi is évtizedek óta várjuk a csodát, a gyógyulást, többek között a romaügyben is. De vajon tényleg akarunk-e gyógyulni? Nemcsak ők, mi is? Nemcsak mi, ők is? Vajon manapság, szemben az úgynevezett „megélhetősi romaügyesek” népes csoportjával, nem éppen azok az elkötelezett emberek hiányoznak-e a leginkább, akik mindkét oldalon készek végre moz-

ÉGTÁJOLÓ

dulni és mozdítani, konkrétan, önzetlenül, áldozatkészen tenni valamit az igazi gyógyulásért?!

A brüsszeli találkozón számos ilyen elkötelezett hazai szakemberrel találkoztam, akik a gyógyítva gyógyulás áldott küzdelmére oda-szánják az életüket. Hála Istennek, egyházunkban is akadnak ilyenek. Közülük hadd emeljem ki *Bakay Pétert*, egyházunk romaügyi referensét, aki a közelmúltban egy konferencián provokatív élességgel tette fel a tisztázandó alapkérdést: „Vajon a cigányság számunkra áldás vagy átok?! Miért ez a végletes, sarkított megfogalmazás? Talán mert ők maguk, a cigányok is végletesek, szélsőségesek? Egyik pillanatban mindenüket odaadnák, másik pillanatban mindenüket elvennék... Egyik pillanatban önfeledten ünnepelnek, másikban összeomlanak...”

Köztudott, hogy a cigányok himnuszukban szinte vádolóan perelnek Istennel: „Megátkoztál, meg is vertél, örök csavargóvá tettél.” Hány évszázad, hány nemzedék keserű ta-

pasztalása csapódik le ezekben a drámai sorokban?!

S milyen döbbenetes, hogy a magyar nemzeti himnusz is, végső soron, áldásért könyörgő imádság: „Isten, áldd meg a magyart...” *Kölcsey Ferenc* költői vallomásaiban ugyan nem esik szó arról, hogy a magyar nép átok alatt lenne, de balsorsról, bűnhődésről annál inkább...

Vajon – többek között – nem köthetne-e össze minket az átokból való szabadulás közös vágya és az áldás utáni őszinte szomjúság?! Lehet, hogy túl radikálisnak tűnik a sarkos felvetés: átok vagy áldás?! Szimpatikusabb, főleg pedig kényelmesebb lenne egy diplomatikus, langyos megoldás: hagyjuk egymást békén... Jól ismert, divatos közhangulat: élni és élni hagyni, békés egymás mellett, egymás nélkül élés...

De úgy vélem, a mai kiélezett helyzetben már kevés a koegzisztencia, több kell: proegzisztencia, egymásért élés. Egymás elfogadása, befogadása, nem bagatellizálva, nem elhallgatva a feszültségeket is generáló, valós különbségeket mentalitásában, kultúrában, tradícióban, értékrendben.

Meggyőződésem szerint a romák ügye nem csupán társadalmi, politikai, gazdasági, etnikai, oktatási és egyéb szakkérdés. A megoldás felé vezető úton nyilvánvalóan szükség van a komplex, széles körű együttműködésre. Nélkülözhetetlen az

olyan tekintélyes politikai erők támogatása is, mint az Európai Parlament. De lelkészként, teológusként úgy látom: az igazi fordulatnak mindenekelőtt a fejekben és szívekben kell megtörténnie, hogy átok helyett áldássá lehessünk egymás számára: romák és magyarok.

Hiszem és remélem, hogy ebben a gyógyító folyamatban az egyházak is fontos segítő szolgálatot tölthetnek be, különösen is a tudatformáló oktatás, nevelés és a személyes pásztrolás, lelkipálcázás területén

Így válhatunk az áldás közvetítőivé. Ez írhatja csak felül számos kalódó embertársunk keserű tapasztalatát hazánkban, amely a roma himnusz már idézett, keserű soraiban is megszólal: „...örök csavargóvá tettél.” Nem! Mi ezzel szemben kérjük: „Isten, áldd meg a magyart...” és a romát – rajtunk keresztül is! Ez a mi adventi reménységünk, Brüsszelben és Budapesten.

Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

HIRDETÉS

KÖSZÖNET

A Sarepta Budai Evangélikus Szeretothon nevében hálás szívvel köszönöm a tisztelt gyülekezeteknek, gyülekezeti tagoknak az új fogatékosház megépítése céljából advent első vasárnapján gyűjtött adományait.

Sztojanovics András igazgató lelkész

HIRDETÉS

Az Erős Vár Alapítvány a Kispesti Evangélikus Gyülekezetét az egyszázalékos felajánlásokból 299 374 Ft-ot kapott. Ezt táborozásokra és a gyermekek termének felújítására fordítottuk. Köszönjük minden testvérünk, barátunk támogatását, és az Úr áldását kívánjuk életükre.

A hónap könyve – decemberben
a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

**Tarisznyakönyv –
Polgár Rózsa kárpitjai versekkel**

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 1680 forint.
http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu •
Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

HIRDETÉS

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy elkészült a Takácsi Evangélikus Egyházközség lelkészlakása. Szeretettel hívjuk december 20-án, vasárnap 14 órakor kezdődő ünnepi istentiszteletünkre, melyen *Ittész János*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdeti Isten igéjét.

Az egyházközség elnöksége és presbitériuma

HIRDETÉS

Mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzési szak

A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézete 2010 szeptemberétől akkreditált mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzést hirdet humán segítő foglalkozású szakemberek (pedagógusok, szociális területen dolgozók, lelkészek, orvosok, egészségügyi szakdolgozók stb.) részére.

A felvétel kritériuma: főiskolai vagy egyetemi végzettség, sikeres szóbeli felvételi.

A levelező képzés időtartama: négy félév (120 kredit), havonta két nap (péntek-szombat, előre megadott időpontokban).

A képzésről bővebben az intézet honlapján (www.mental.usn.hu) olvashat, ahonnan a jelentkezési lap is letölthető. További kérdésekkel *Calin Mártát* keresheti az 1/266-0878-as telefonszámon. A felvétel 2010 januárjától kezdődnek!

HIRDETÉS

Ösztöndíj-alapítás

A Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerülete ösztöndíjat alapít két teológushallgató részére 2010 szeptembertől. Egy ösztöndíj 10 × 20 000 Ft támogatást jelent; odaítéléséről a kerület elnöksége szemeszterenként dönt.

Pályázni az alábbi feltételekkel lehet:

- a pályázó teológiai tanulmányaiban 150 kreditet teljesített;
- tevékenyen részt vesz a déli kerület életében, rendezvényein;
- jelenlétével és munkájával segíti a kerületi ifjúsági táborok életét;
- részt vállal a kerület gyülekezetközi ifjúsági rendezvényeinek munkájában (regionális, egyházmegyei rendezvények, gyülekezeti együttműködés keretében létrejött rendezvények, illetve rendszeres alkalmak stb.);
- a kerület projektjeinek szervezésében, kivitelezésében felkérésre segítő feladatot vállal;
- felelősségteljes, aktív tagja egy déli kerületi gyülekezetnek.

A pályázathoz mellékelni kell:

- az EHE lelkészének ajánlólevelét;
- az eddigi tevékenységről szóló beszámolót;
- igazolásokat, amelyek bizonyítják a feltételek teljesítését.

Az ösztöndíjat elnyerő hallgató az adott félév végén beszámol az ösztöndíjas félévben végzett kerületi tevékenységéről.

Jelentkezni a következőképpen lehet:

Ösztöndíj a 2010/11-es tanév őszi félévében:

- a jelentkező szándéknyilatkozatot küld a püspöki hivatalnak 2010. február 1-jéig;
- a 2009/2010-es tanév tavaszi félévében teljesíti a feltételeket;
- 2010. szeptember 1-jén beadja pályázatát az ösztöndíjra.

Ösztöndíj a 2010/11-es tanév tavaszi félévében:

- a jelentkező szándéknyilatkozatot küld a püspöki hivatalnak 2010. szeptember 1-jéig;
- a 2010/2011-es tanév őszi félévében teljesíti a feltételeket;
- 2011. február 1-jén beadja pályázatát az ösztöndíjra.

További információ: Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerület, 1088 Budapest, Puskin u. 12. Tel./Fax: 1/338-2302. Mobil: 20/824-4333. E-mail: south.district@lutheran.hu. Honlap: <http://del.lutheran.hu>.

Oktatási intézmények vezetőinek konferenciája

▶ A Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztálya a hagyományoknak megfelelően a 2009/2010-es tanév őszén is megrendezte az **oktatási intézmények vezetőinek konferenciáját**. A **révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban az új egyházi esztendő legelején – november 30-án – kezdődött kétnapos tanácskozás központi témája A konfliktuskezelés lehetőségei az evangélikus iskolákban volt.**

Nyitóáhitatában *Gáncs Péter* püspök az Istennel együtt történő konfliktuskezelésről prédikált. Az első nap délelőtti programját – az oktatási és iskolai osztály vezetőjének, az országos iroda igazgatójának és igazgatóhelyettesének segítségével – az oktatásügyet érintő aktualitások megbeszélése adta. Szó esett a jövő évi várható finanszírozási problémákról éppúgy, mint a pályázatok lehetőségeiről és egyéb közoktatási változásokról.

A délután két fórumbeszélgetéssel folytatódott. Az egyik az iskolalelkészek és intézményvezetők között folyt: az elvárásokat ütköztetve kimondatott, hogy az iskolalelkészek-től intézményeink lelki vezetését várják. Közös célunk, hogy az iskolalelkészség vonzó életút legyen az evangélikus lelkészeknek. Ehhez *Gáncs Péter* és *Szabóné Mátrai Marianna*, az Evangélikus Hittudomá-

nyi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője is támogatását adta.

A másik fórumbeszélgetést, ahol megjelentek a tantárgygondozók is, az Evangélikus Pedagógiai Központ lehetőségeiről tartották. A vitákat is kiváló beszélgetésben a központ jövőjéről, a továbbképzések támogatásában vállalt szerepéről és a szakmai műhelyek kialakításának lehetőségeiről kezdték meg a közös gondolkodást a résztvevők.

A szakmai témák mellett két különleges eseménynek is helyszínül szolgált a konferencia. Az egyik a *Péterfy Sándor*-díj átadása volt, amely egyházközpont legmagasabb pedagógiai kitüntetése. Idén ezt a díjat munkája elismeréseként *Hesz Erzsébet*, az oktatási és iskolai osztály óvodai szakreferense és *Lakatosné Hachbold Éva*, a Soltvadkerti Evangélikus Óvoda vezetője megosztva kapta.

A másik különleges esemény a

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma” címmel kiírt, a Lutheránus Világszövetség ez évi jelmondatához kapcsolódó rajzkiállítás megnyitója volt. A kiállítás „konferenciadíjáról” szavaztak a résztvevők. A kiállítás a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium márciusi, *Szellemi zsendülés* címet viselő programsorozatának keretén belül tekinthető meg újból, ahol szakmai zsűri is értékeli majd a pályamunkákat.

Az esti áhitaton iskolalelkészeink szolgálták *Zsóri-Ments Orsolya* közzei iskolalelkész vezetésével. A második napot indító áhitatában *Ittész János* elnök-püspök a konfliktuskezelés jézusi megoldásairól szólt, majd *Korzenszky Richárd*, a tihanyi apátság perjele tartott igen élvezetes előadást az iskolák és a konfliktuskezelés lehetőségeiről. Ezután fórumbeszélgetés keretében értékelték a résztvevők a két nap eseményeit.

A konferencia úrvacsorás istentisztelettel zárult, melyen *Szabóné Mátrai Marianna* püspökhelyettes szolgált.

A két nap lehetőséget adott arra, hogy intézményeink vezetői, a fenntartó egyházat képviselő vezetők, iskolalelkészeink és kollégáink beszélgethessenek óvodáink, iskoláink jelenéről és jövőjéről.

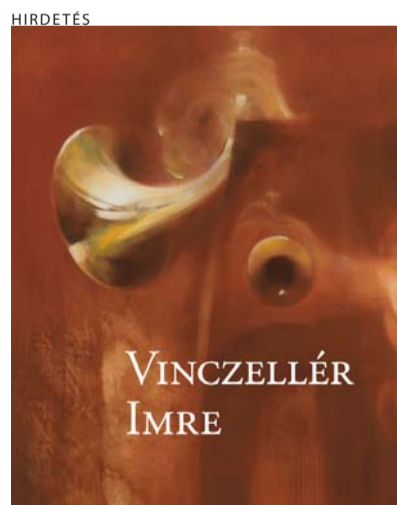
■ OI

Tengerentúlról

Dr. Fabiny Tamás evangélikus püspök és *Pröhle Gergely* országos felügyelő amerikai útjuk utolsó napján – december 6-án, vasárnap – a nyugat-clevelandi magyar evangélikus templomban vettek részt ünnepi istentiszteleten. A püspök a liturgiát *Tamásy Éva* és *Tamásy Zoltán* lelkéssel végezte, majd Mk 1,1–5 alapján hirdette Isten igéjét.

A Magyarországi Evangélikus Egyház külkapcsolatokért is felelős püspöke aznap *Prónay Sándor*-emlékermét adott át *Böjtös László* építésznek, hazánk tiszteletbeli konzuljának, a Nyugat-clevelandi (West Side) Evangélikus Gyülekezet presbiterének.

Egyházvezetőink egyhetes amerikai útjáról részletes beszámolót lapunk következő számában olvashatnak.

A Luther Kiadó szeretettel hív mindenkit *Vinczellér Imre* albumának bemutatójára december 17-én, csütörtökön 17 órára a Budavári Önkormányzat aulájába (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.). A kötetet *dr. Matits Ferenc* művészettörténész mutatja be. Köszöntőt mond *dr. Nagy Gábor Tamás* polgármester.

Könyvbemutató Kelenföldön

Legújabb kiadványának bemutatásával fejeződött be az Ordass Lajos Baráti Kör idei évi rendes közgyűlése december 4-én a kelenföldi gyülekezet tanácstermében. *Thurnay Béláné Schulek Vilma* kötetét *Szita Istvánné Bérczi Margit* (képiünkön) méltatta. A *Termő csipkebokor* című könyv a szerző édesanyja, *Schulek Tiborné Majoross Edit* életének és művészetének állít emléket.

■ LUKÁCS GABI felvétele

Ajánlás

Majoross Edit nagymamám generációjához tartozik. Ahhoz a nemzedékhez, amelynek tagjai vállukon cipelték a 20. század minden terhét, s akik saját bőrükön érezték a Kárpát-medencei történelem huzatát. Lehetetlen helyzetekben is otthon teremtettek, a semmiből is jólakatták családjukat. Az átrajzolt határok miatt nemegyszer elszakadtak rokonaiktól. Harcterekről és börtönökből várták haza bátyjaikat, fiaikat, férjüket, és messzi országokból jövő hírekért fohászkoztak. Bejárták a kiszolgáltatottság és az inség félelmes mélységeit.

Ez az életregény mégsem csupán történelmi dokumentum, hiszen az örök asszonyi kérdésekre ad hiteles, személyes választ. *Majoross Edit* is kereste

az egyensúlyt odaadás és önfeláldozás között, alkotómunka és anyaság között, közösséghez tartozás és belső szabadság között. Útkereséseiben biztos iránytűje volt. Vallomásaiban szinte tapinthatóvá vált a Szikla, amelyre építette az életét. Mégsem szégyenít meg, inkább feleml ez a példa. Megmutatja, hogy egyetlen életben összemithető a gondolkodás és az imádság, a belső erő és az odaadás. És a legnagyobb küzdelmekben is adatik belső békesség.

Szépséges leckét kapunk a hit bensőségségéről, a szeretet találékonyságáról, az Isten – Illés prófétát is tápláló – hollóira való ráhagyatkozásról és a hála alapállásáról.

■ KERTÉSZ ESZTER

Latinovits emlékezete

Pálfy Margit színművésznő estje a Litea könyvesbolt és teázóban

Törekeny, szelíd alkat, csodálkozom is, hogyan bírja a tonnás szöveget. A fájó-szép gondolatokat. Versek, prózai írások, levelek, népdalok zengnek és suttognak vibráló hangján. S nemcsak a vádoló szavak szólnak, de égő szeme, fáradt arca rezdülései is üzennek. Az apró csöndek, ahogy fölragyogtatják a visszapergett időt.

Pálfy Margit az önpusztításba menekülő, a nehéz jelent sebzett ideggel élő, a múltat magukba asszimiláló, ostorozó és önmagukkal is kegyetlen zsenik sorsát mutatja fel. Szenvedélyesen lobogva.

A végén sokáig némaság zuhant a teremre, majd hosszú taps következett. Jó, hogy a művésznőt előtte kérdeztem életéről, őszinte érdeklődést kiváltó estjéről.

– Harminc éve vagyok a pályán – mondja kedves büszkeséggel. – Új műsorral ünnepeltem május 6-án a Fészek Művészklubban. Kilenc önálló estem van; sorrendben a nyolcadikként született meg a *Kussolat a sors – Latinovits Zoltán emlékezete* című irodalmi összeállításom. Ezt 1976-ban – a halálhírről – *Szokoló Tamás*, a veszprémi költő és esztéta szerkesztette. Megrendezte nekünk: az Aréna Színházhoz Csoportnak. Akkor *Elbocsátott légió* néven ment, de mivel áthallás volt a Moldovakönyvvel, *Ady Endre Dalok a labdatérről* című verséből kerestem új címet. 2006-ban lett volna Latinovits hetvenöt éves, akkor mutattam be először. A mostani az ötvenkettedik a sorban, ami önmagáért beszél.

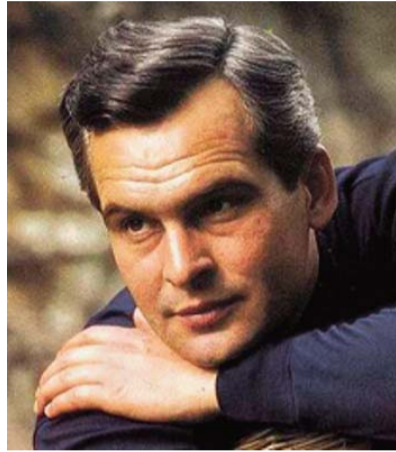
– Nem zavarja, hogy sokan előadó-művészként tartják számon?

– Én ragaszkodom hozzá, hogy azt írják: színész. Plakátokra, meghívókra ez kerül. Mivelhogy amit csinál, abban benne van a színművé-

szet. Igyekszem így teljesíteni, a műsort összeállítani, és természetesen átélem a költő mondanivalóját – élem, és a végén belehalok.

– *Hogyan szerette meg Latinovits Zoltánt?*

– Megadatott az a kegyelem, hogy Veszprémben a Petőfi Színházban még láthattam. Az *ügynek halála* főszerepében, ami maga a csoda volt!

Onnantól datálódik az én szerelmem. Latinovits a mindenem, örök példaképem az előadó-művészetben. Minden évben elzarándokolok a sírjához, egy szál rózsát leteszek, fölolvassom hangosan *Nagy Gáspár* szívszorító versét. És beszélgetünk kicsit, megvitátjuk ezt a helyzetet, ami most van Magyarországon.

– *A régen szerkesztett műsor nem vesztett aktualitásából?*

– Latinovitstól ma is félnék. Hiszen minden maradt a régi. 76-ban szerkesztődött az anyag, de ha valaki meghallja, kihallja a sorok mögött a lényegét. És nagyon jól fogadják szavaimat. Titkon mindig azt reméltem, hogy kis forradalom lesz ebből, a versek fölgyújtják a várost. De sajnos ma nem hatnak futótűzként a versek.

– *Hogyan épül fel a műsor?*

– Szokoló Tamásé az érdem, ő válogatta. Az egész est mintha egy nagy drámai monológ lenne. Monodráma. Nem mondom be a verscímet, ahogy befejeződik az egyik, a másik már válaszol rá. A végén elhangzik Ady verse: *Sírni, sírni, sírni* magnefonról, ahogyan Latinovits mondja, meggyújt egy gyertyát az emlékére... *Csoóri Sándor* szerepel benne, *Csurka István*, *Déry Tibor*, *Ilyés Gyula*, *József Attila*, *Juhász Ferenc*, *Nagy László*, *Simonyi Imre*, *Utassy József*, *Veress Miklós*, *Zelk Zoltán*. Tulajdonképpen 20. századi

művészek sorsáról van szó, akik égetek, lobogtak, és fiatalon ellobbantak. Érzékeny kritika jelent meg a szege-di előadás után, értő megfogalmazás: „P. M. bejátszotta az egész előadótérmet. Játszott a hangjával, a karjával, köpenyével, egész testi valójával. Egymaga volt Latinovits, Huszárik és mind a harminchat művész és tudós, akiket egy listáról felolvasott, akiket egy rendszer elnyomott, örületbe vagy halálba kergetett.”

– *A Latinovits-emlékházban talált-e valami üzenetet?*

– A végén felolvasom nagy színészünk Szemesen 1975. június 25-én írt naplórészletét: „Lassan minden elkorhad, vagy inkább rothad, elmáshzik. Szétviszik a férgek az egészet. Nem marad alattunk föld, tizfelé húzzák, rágcsálják a gyökereinket. Nem látok előre semmit, valami nagy pusztulás előtt állunk. Mi állítólag kimaradunk belőle.” Ehhez még hozzátehetem: a színházművészetnek szüksége lenne rá. Félték tőle, és félnék ma is. Mert a zseni ellensége minden békének, megalkuvásnak, hazugságnak, tehetségtelenségnek, lustaságnak, becstelenségnek, igazságtalanságnak. És ez ma mind eleven valóság, ezért is hiányzik annyira lobogó szava.

– *Ebben a kegyetlen világban hogyan boldogul törekeny művészetével?*

– Eddig se volt könnyű, de most elmondhatom, szinte újra kell kezdeni mindent. Művelődési háznak, könyvtáraknak nincs pénzük, megszüntetik őket... Van úgy, hogy ötezer forintos könyvtalvánnyal fizetnek. Nekem meg ez a kenyerm, ez az életem. Azt veszem észre, hogy a jó módú emberek érzéketlenek, szívük helyén is pénz van. Kapzsi és gyűlölködő világban élünk. Fejünk felett itt a végítélet. Az emberek féltik azt a kicsit, ami az övék. A hatalom azt tesz velünk – birka néppel –, amit akar.

– *Estjeivel a reményt hozza közénk.*

– Nem adom fel! Egzisztenciálisan borzalmas, épp hogy kifizetem a számláimat. Van egy drága házaspár, *Rozondai Marianne* és *Béla*, akik nem gazdagok, de végtelenül egyenes tartású és tisztá emberek. Az Akadémián dolgoznak, és már négy alkalommal támogattak kis pénzükből. Az ilyen elmondhatatlan hitet és erőt ad a holnaphoz, ezért is teszem a dolgom: nekem ez a feladatom itt a földön.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

A Luther Kiadó is színes választékkal és nagy kedvezményekkel várta az érdeklődőket a december 4-én és 5-én megrendezett keresztény karácsonyi könyvásáron. A Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány szervezésében idén immár tizenötödik alkalommal megvalósuló vásárnak a hagyományokhoz híven ezúttal is a Lónyay Utcai Református Gimnázium adott otthont.

Négyszázhatvan karakter „Értekezés” a Szent Koronáról

Ifjúkorom egyik legmeghatározóbb könyvélménye a Móra Kiadó *Képes történelem* sorozata volt. Diákként, majd kezdő tanárként másfél évtizedig gyűjtöttem köteteket. Később aztán néhány „feledékeny” tanítványom miatt közel felére csappant számuk, de a maradékot ma is kedvvel forgatom. A régen érzett ifjonti izgalommal és lelkesedéssel vártam hát a Kossuth Kiadó 23 + 1 kötetes új vállalkozását, a *Magyarország történetét*.

„Ilyen jellegű munka ekkora terjedelemben és magyar nyelven most jelenik meg először” – írja a sorozat előszavában *Romsics Ignác* főszerkesztő, „szakszerű összefoglalást” ígérve. A szakmai igényességre és a történészek szakszerűségére tett ígérete – na végre! – csak tovább fokozta várakozásomat.

A sorozat darabjai gyorsan és pontosan érkeznek, a befogadói igyekezet szinte követni sem tudja e sebességet (áprilistól áprilisig huszonegy kötet nem kis teljesítmény!). Már a kétharmadát kézbesítették, pedig még csak az elejét próbálom megemészteni. Az első elolvasása után azonban igen nagy lélegzetet kell majd vennem, hogy a kezdeti izgalommal és kíváncsisággal forgasam a későbbieket. A miértre adandó válasz hosszabb tanulmányt érdemelne, remélem, tanult kollégáim ezt rövidesen megteszik, kifogásaim (szolidabban: értetlenkedéseim) közül most csak egy tárgykörre szeretnék fókuszálni.

A kéttucatnyira tervezett sorozat második kötete (*Font Márta: Államalapítás 970–1038*) mindössze néhány sorban, egészen pontosan 460 karakternyi szövegterjedelemben intézi el a Szent Koronát: „A magyar

koronáról régóta tudjuk, hogy két részből áll. Az alsó, görög feliratos rész (*corona graeca*) 11. századi bizánci munka, a lemezek Krisztust, hat szentet, a világi személyek közül VII. (Dukasz) Mihály bizánci császárt, fiát, Konstantint és I. Géza magyar királyt ábrázolják. A *corona latina*, azaz a felső rész lemezei ismeretlen rendeltetésű tárgyról származnak. A két rész összeillesztésére legvalószínűbben III. Béla idejében (1172–1196) került sor.” (35–36. oldal)

Ha van valami, ami múltunkból ma foglalkoztatja a közvéleményt, az a Szent Korona! Hetente, olykor naponta hallhatunk, olvashatunk róla, könyvek tucatjai, értekezések és hírlapi cikkek százai foglalkoznak vele. De úgy tűnik, a magyar történetkutatást évtizedek óta uraló szemlélet mai utóvédharcosai mindebből semmit sem érzékelnek! Tudományuk elefántcsonttoronyában figyelembe sem veszik a honi és külföldi művészettörténészek, magyarságtudatók, művelődéstörténészek, arany- és zománccművesek, ötvösművészek, természettudósok (fizikusok, matematikusok, anyagszerkezettel foglalkozó kutatók) e tárgyban publikált könyvtárnyi anyagát – rosszabb esetben nem is tudnak róla! Legalább megemlítenék, a tudósi tisztesség okán, hogy vannak más nézetek, tudományos álláspontok is! Sőt változatlanul elvárják, hogy ma is készpénznek vegyék az évtizedek óta kényelmesen pufogatott „régóta tudjuk”-tól „legvalószínűbben”-ig terjedő szaktudományos okfejtéseiket. Nekik a Szent Korona – a *Magyarország története* kötetfolyamában – csak egy porszem, mindössze 460 karaktert ér! Ennyit. Ennyit?

■ OZSVÁTH SÁNDOR

Hepp Ferenc – a magyar kosárlabdázás atyja

► Éppen száz éve született az a testnevelő és sportdiplomata, akinek a magyar kosárlabdásport elindítását köszönhetjük.

Hepp Ferenc 1909. november 3-án látta meg a napvilágot Békésen, kispolgári családban. Az alföldi kisváros legendás hírű gimnáziumában azonnal kitűnt nyelvérzékével, szorgalmával, értelmével és mindenekelőtt a legkülönfélébb sportágakban mutatott tehetségével. Tizennyolc éves korára elérvült, ezért olyan iskolát kellett választania a továbbtanuláshoz, amely teljes tandíjmentességet adott. Ilyen volt a fővárosi Testnevelési Főiskola.

Rendkívül ambiciózus személyiség volt, ennek köszönhetően pár év múlva már Genfben tanult, és ösztön-

díjat kapott az Egyesült Államokba is. Éppen abba a városba került – Springfieldbe –, ahol pár évtizeddel korábban egy kanadai testnevelő (*James W. Naismith*) kitalálta a kosárlabda sportágat. Más amerikai városokban is szerzett diplomákkal és több tudományos fokozattal tért haza.

Pszichológiából már itthon doktorált. Rövidesen tanára, majd – még negyvenéves kora előtt – rektorra lett a Testnevelési Főiskolának.

Szívégye a kosárlabda volt. 1942-ben ott volt a szövetség alapítói között; előbb alelnökként, majd 55-től huszonöt éven át (haláláig) elnökként szolgálta a sportágat.

Az amerikai szakirodalmat először ültette át hitelesen magyarra, átvette az edzés módszereket, és mindezzel bekapcsolta a magyar kosárlabdát a nemzetközi vérkeringésbe. Nagyszerű sportdiplomata volt, eh-

hez hozzájárult az is, hogy kiválóan beszélt öt világnyelven, és továbbiakat is ismert.

Mindenki szerette és becsülte. Nemzetünkben egyedülként választották az 1959-ben alapított springfieldi „Basketball Hall of Fame” (a kosárlabda hírességeinek csarnoka) tagjává, de helyet kapott a Nemzetközi Kosárlabda-szövetség (FIBA) – melynek európai alelnöke volt – hírességeinek csarnokában is.

Amellett, hogy a sporttudományokban és a sportpszichológiában fennmaradt a neve, dr. Hepp Ferenc magával ragadó, jó humorú, varázslatos egyéniség is volt. Erről számos legenda szól, és mindig újabbakat árul el fia, dr. Hepp Ferenc sportsebész, a magyar női kosárlabda-válogatott orvosa. Az idősebb Hepp Ferenc, akit mindenki csak „Franci bácsinak” nevezett, imádott fogadni,

versenyezni és győzni. Hatvanöt évesen még beállt kosarazni, és a fiatalok megemelték kalapjukat játékinelligenciája, ruganyossága láttán.

Összesen kilenc olimpián volt jelen, az egyikén ő döntötte el az aranyérem sorsát. 1972-ben a müncheni olimpián FIBA-ellenőri minőségben vett részt. A Szovjetunió–USA férfi kosárlabdadöntőt egyponnos amerikai előnyénél három másodperccel korábban lefűjták. Hepp elnökletével döntöttek a játék folytatásáról, úgy, hogy az óra a szovjet bedobást követő első labdaérintéstől induljon. A bedobásból kosár lett, így egy ponttal nyert a Szovjetunió. Az amerikaiak sosem haragudtak rá, sőt elismerték döntésének bátorságát.

Az 1980-as moszkvai olimpián még jelen volt, de nem sokkal később (november 27-én) szívrohamban meghalt.

■ SZEGFŰ KATALIN

Nyugdíjas papok adventi találkozója

Nyugdíjas lelkészek, lelkészfeleségek és lelkésznök gyűltek össze december 4-én – közel negyvenen – a Rózsák terei kollégium dísztermében. A Budai és a Pesti Egyházmegye, illetve a Déli Egyházkerület szervezésében megrendezett találkozón *Bence Imre* esperes köszöntő szavai után *Gáncs Péter* püspök tartott áhítatot. A kötetlen beszélgetéssel folytatódó alkalmat a kollégiumban lakó, illetve a Tamás-miséken szolgáló fiatalok műsora, valamint *Bence Imre* jeruzsálemi képes úti beszámolója tette még színesebbé.

■ SMIDÉLIUSZ ANDRÁS *felvétele*

Szoborrá lett püspök

► Nagy büszkesége egy kistelepülésnek, ha olyan jeles szülőttei vannak, akiket a fél világ számon tart. Az Érmelléken sok olyan falu létezik, melyet nagy szülőttei tettek ismertté. Elég csak Érmindszentre gondolni, ahol *Ady Endre* bölcsője ringott. Éremjént azonban három hírességgel is megáldotta a gondviselés. Kétszázötven évvel ezelőtt itt látta meg a napvilágot *Kazinczy Ferenc* (1759–1831) költő, nyelvújító. Magyar nyelvünk nagy reformálójának mellszobra Trianon után száműzetésbe kényszerült, de a rendszerváltást követően, 1991-ben visszakerült méltó helyére. Érmellék „nótáskapitányának”, *Fráter Lőrándnak* (1872–1930) a mellszobra 2009-ben került az őt megillető helyre. (Kazinczynak egyébként 1907-ben épp *Fráter Lőránd* állítottatott először szobrot a településen.) A falu harmadik nagy szülőttének, *Csiha Kálmán* (1929–2007) református lelkésznek a mellszobrát november 21-én leplezték le a település központjában álló, igen szép és rendezett parkban.

Csiha Kálmán két évvel ezelőtt az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott püspökeként hunyt el Marosvásárhelyen. Az egyházi méltóság költő, publicista, számos vallásos témájú könyv szerzője is volt. Nyugalomba vonulása után főleg külföldi egyházközségekben hirdette az igét. Földi maradványait a marosvásárhelyi családi sírbolt őrzi.

A szülőfaluban kialakított Kazinczy–Fráter–Csiha-émlékházban – családja jóvoltából – megtekinthető személyes tárgyai, többek között palástja és Bibliája is. Szobra november 21-én került a másik két személyisége mellé Éremjént központi parkjában.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Hunyadi László marosvásárhelyi szobrászművész alkotását Csiha Kálmán unokái – *Nagy Botond* és *Nagy Kálmán* – leplezték le, és az egyházi vezetők áldották meg, többek között *Csúry István*, a Királyhágómeláni Református Egyházkerület újonnan megválasztott püspöke, valamint *Tempfli József* nyugalmazott

római katolikus püspök. Az ünnepi, emlékező istentisztelet után *Balazsi János*, Éremjént polgármestere, *Cseke Attila*, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) szenátora, *Szabó Ödön*, az RMDSZ megyei ügyvezetője, *Szilágyi Mátyás*, Magyarországi kolozsvári főkonzulja, az egykori fogolytársak nevében pedig *Bikfalvi György*, majd a püspök lánya, *Nagy Attiláné Csiha Emese* szólt a nagyszámú közönséghez.

Csiha Kálmán 1929-ben földbirtoikos családban született. Iskoláit Érmihályfalván, Sárospatakon, Debrecenben, újra Érmihályfalván, majd Zilahon és Nagyváradon végezte. Gyakori iskolaváltásai a család sorsát tükrözik, hiszen a második világháború és az azt követő kommunista hatalom vándorbotot adott a kezükbe. Középkorának befejezése egybeesett családja kitelepítésével, amelyet ő maga csak azért kerülhetett el, mert éppen nem tartózkodott otthon.

Teológiai tanulmányait Kolozsvárt végezte. Lelkészi szolgálatát 1954-ben kezdte Aradon, ahol megszervezte az arad-gáji gyülekezetet. 1957-ben koholt vádak alapján letartóztatták, és koncepció perben tízesztendei börtönre ítélték. Szabadulásáig megjárta Románia legrettegettebb börtöneit és internálótáborait. Több helyen fordult meg rabként, mint diákkorában iskolásként.

1964-ben általános amnesztiával szabadult, és először Gógánváralján, majd Marosvásárhelyen szolgált lelkészként. Itt – húszesztendei szolgálata során – öt új (!) gyülekezetet szervezett.

1975-ben teológiai doktorátust szerzett, 1980-ban esperessé választották, majd 1990-től 2000-ig az erdélyi egyházkerület püspöke volt.

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Hittel, kerékpárral, szeretettel

Apának

► A kőbányai gyülekezet november 29-én délután látta vendégül *Ferkó Zoltánt*, aki magyartanárral, kalandor, hivatásos keresztapa, zárandok, országúti kerékpáros, vállalkozó, a *Felnőttkorom legszebb nyara* című kötet szerzője. Beépített tudósítónk – e sorok írója – ezúttal elnézést kér az olvasóktól a szokásosnál személyesebb hangvételért...

Hol elérékenyülve, hol nevetve, máskor felháborodva vagy csodálkozva hallgatjuk a szellemes, közvetlen hangú beszámolót. Mi visz rá egy szinte kislány arcú, kedves mosolyú fiatalra, hogy pusztán másokért kerékpárkerékpározza fél Európát? Mi viszi rá egy jól menő cég vezető munkatársát, hogy mindent maga után hagyva családostul kitelepüljön néhány hónapra Erdélybe? Honnan kapja az erőt vállalásaihoz? Hogyan is lehet szabadon szerelmes – házasságkötés – másba is?

Ferkó Zoltán életének két nagy kalandjáról számolt be a maroknyi, ám lelkes érdeklődőnek. Az egyik a kerékpáros zárandokút volt 2007-ben. Nem szent helyeket felkeresni indult – bár talált jó néhányat. Nem saját megtisztulása, hitének megújítása volt a cél – bár sokan imádkoztak érte, s megtapasztalhatta a közös hit erejét. A kerékpáros másokért indult útra. Saját bevallása szerint érettségi óta foglalkoztatja a csángó kultúra, a moldvai magyarok élete. Útra kellett kelnie, amikor azt hallotta, hogy ezek a római katolikus testvérek – akik számára hitük fontosabb nemzeti hovatartozásuknál – a templomba betérve mintha egy gonosz varázsló hatalmába kerülne. Odakint a legelőn, a ház előtti kispadon vagy a kocsmában magyarul beszélnek egymással

dult? Nem. Hát hazai katolikus? Az sem akadt. Valakinek pedig el kell menni! El kell érni, hogy a százharminc év alatt kétszázézerrel hatvan ezer főre apadt csángó közösség az anyanyelvén hallgathassa a misét. És fel kell hívni az Európai Unióban élők figyelmét arra, hogy vannak köztünk olyanok, akiknek ez nem természetes. „Van egy álmom – írta zászlajára Ferkó Zoltán. – Hiszem, hogy egyszer moldvai csángó testvéreink is magyarul dicsérhetik Istent templomaikban. Bár a küzdelem hosszú és fáradtságos, egyet biztosan tudok: soha nem adjuk fel!” Hiszen régen tudjuk: „Az vesz el, amiről a nemzet önként lemond.”

Négyezer kilométeres útja során több-kevesebb útitárral kerekedett. A „stábon” kívül gyerekek kempingbiciklikkel, falusi néni öreg Csepellel csatlakoztak hozzá. Nyolc országon vezetett át az útjuk, püspököket látogattak meg, akik zárandokkönyvükbe írva biztosították őket támogatásukról.

Pietro Parolin, a Vatikán „külgyminisztere” háromnegyed órát szánt a tárgyalásra, és szelíd szóval arra intette őket: ez helyi probléma, ott is kell megoldani. Majd hozzátette: „Ne adják fel!”

Milyen törvény tudná jobban alátámasztani Ferkó Zoltáné szándékát, mint *Istók Gyurka* bácsi Klézséről, akitől nemcsak azt tudja meg a naivnak látszó odaáti magyar, hogy a „félíg kérem” azt jelenti, hogy „töltsé tele”, hanem azt is, hogy majd akkor járja meg vasárnaponként a templomot, ha végre ott is magyarul beszélnek.

A zárandokok útját szerte Erdélyben lelkesedés és szeretet övezte. Az iskolások kivonulva várták őket, a papok áldást mondtak. Fogadóbizottságokat, népzenei bemutatókat, áldomást, vacsorát szerveztek a tiszteletükre. Olyanok siettek elébük,

ba, kultúrába. Fél évvel később Csíkszeredából hazajövet megálltam a havas Hargitán. A fenyvesben, a tökéletes csöndben élesen hasított belém az érzés: nem akarok Budapestre visszatérni. Ezután minden követ megmozgattam, minden kilincset lenyomtam, hogy ez a vágyam teljesülhessen.”

Végül nem neki kellett lépnie, őt keresték. *Szász István* építési vállalkozó álmodott egy merészet, s a Gyimesekben, Borospatakon – ahol a 429 lakosból 429 magyar a legutóbbi népszámlálás szerint – létrehozta Közép-Európa első élő skanzenjét. Lebontásra ítélt házakat szállított a félhektáros területre a környékről. Ezeket hitelesen berendezte, kis múzeumot, fürdőházat, ebédlőt, rendezvényekhez alkalmas csúrt épített. A házakat – főleg nyáron – ellepik a turisták s azok, akik kíváncsiak, s néhány napra kipróbálnak, milyen is komfort nélküli házban lakni. A múzeumban megcsodálhatók a hihetetlen célszerűséggel megalkotott eszközök, a tárgyakra csempészett, finom piros-fehér-zöld utalások, a nép lelkének és agyfűrt-ságának megannyi jele.

Míg Ferkó Zoltán egy nyárra elvállalta a gondnoki teendőket a skanzenben, létkísérletet hajtott végre. A kísérlet célja az volt, hogy megtudja, képes-e a globalizált világból kilépni, a dédszülők életét élni. Hogy megtapasztalja, a Gyimesek valóban alkalmas-e a túlélésre egy olyan világméretű csőd esetén, amikor nemcsak a biztosítók, hanem a bankok, az élelmiszerüzlet-hálózatok, az üzemanyag-csatornák is összeomlanak...

A csángó világ jelképe a bölcső – így Ferkó Zoltán –, hiszen ők a magyar nép egyetlen olyan csoportja, amelyben nem csökken a lélekszám. A Gyimesek olyan, mint az osztrák Alpok – csak zabolátlanabb, vadabb a táj, és fehérebbek a tehének. A bo-

Böjte Csabával...

– számunkra nem könnyen érthető, archaikus nyelven. S a templomban mégis mindenki románul szólal meg, a pap is, a hívek is. A mise végétével pedig minden a régi kerékvágásban halad tovább.

Nem kell nyelvészprofesszornak, néprajzos doktornak lennünk ahhoz, hogy észrevegyük: itt valami nincs rendben. Könnyű rájönnünk arra, hogy a magyar nyelvű miszéség kulcsfontosságú a csángó közösség megmaradásában. Hiszen a pap az első számú ember, a falu bölcsé. Az ő szava szent. És ha szerinte a magyar az ördög nyelve...!?

Miért indul el egy budapesti református a pápához a katolikus csángók érdekében? Két kérdés az egyszerű válasz: volt moldvai csángó, aki elin-

mint *Berszán Lajos*, *Böjte Csaba*, *Szász Jenő*, *Tökés László*. A csíksomlyói búcsúban minden évben egy megbecsült, fontos ember kapja a „Tisztító” – *Gergely István* plébános – a kenyérbárányt. 2007-ben Ferkó Zoltán volt a kiválasztott. Bár a jászvásári (iași-i) püspökkel, *Petru Gherghellel* nem volt felhőtlen a tanácskozás, azóta valami mégis történt: két moldvai teológus Gyulafehérvárra küldött a püspök tanulni, s idén október 17-én elhangzott az első kétnyelvű mise.

A másik kalandot, amelyikből az emlegetett kötet született, vallomással kezdte előadónk. Szava sokunk szívéből szólt: „Szerelmes vagyok.” „Szerelmes vagyok Erdélybe, az erdélyi, moldvai emberekbe, az ottani táj-

roszpakai panzió pedig olyan, mint a római Szent Péter-bazilika: a kapuban még nem is sejtjük, milyen lenyűgöző, impozáns látvány tárul majd elénk.

Ferkó Zoltán visszatért Borospatakaról, de meggyőződése, hogy az ő erdélyi története még folytatódni fog. Hogyan és hol – ezt az Úristenre bízta.

Mi a tanulság? Mi is levonhatjuk a magunkét. Egyik, hogy Erdélyről, Trianonról, a határon túl élő testvéreinkről így is lehet beszélni: derűsen, szellemesen, a felelősség és a tenni vágyás hangján. Másik, hogy induljunk Erdélybe – most azonnal, holnap vagy holnapután, újra és újra. Hiszen szerelmesek vagyunk.

■ ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

Szegénység, gazdagság és ökológiai krízis

Szubjektív beszámoló az Egyházak Világtanácsa ázsiai AGAPE-konferenciájáról

► Három évvel ezelőtt Porto Alegre-ben az Egyházak Világtanácsa (EVT) kilencedik nagygyűlésén az ökumenikus párbeszéd a „szegénység botrányát” központi témaként kezelte. Ekkor kezdeményezték, hogy induljon el ökumenikus tanulmányi folyamat annak elemzésére, hogy milyen összefüggésben áll egymással a szegénység, a gazdagság létrehozása és a természeti környezet. E folyamat keretében 2007-ben Afrikában, 2008-ban Dél-Amerikában, idén pedig Ázsiában szervezett konferenciát az EVT a helyi egyházak közreműködésével. E sorok írója mint európai meghívott vett részt november elején a thaiföldi Chiang Maiban megrendezett találkozón. A rendezvényen az alábbi fő kérdések kerültek elő: **Miért van az, hogy a világ lakosságának több mint fele szegénységben él? Az ázsiai emberek többsége miért szegény, amikor a kontinens természeti erőforrásokban gazdag? Hogyan befolyásolja ez a természeti környezetet? Mit tehetnek az ázsiai egyházak?**

■ GÖMBÖCZ ELVIRA

Zákeus története adta a konferencia nyitóáthítatának témáját. A fővámszedőt, aki óriási vagyont gyűjtött magának azáltal, hogy összejátszott a Római Birodalommal, Jézussal való találkozása radikális változásra indítja: „Uram, ime, vagyonom felé a szegényeknek adom, és ha valakitől valamit kiszaroltam, a négyszeresét adom vissza neki.” (Lk 19,8) Ez csu-

vetett el öngyilkosságot. Ez az ország népességéhez viszonyítva is szélsőségesen magas arány. A közvetlen ok a parasztek eladósodása, amely mögött egyrészt a szélsőséges időjárás, másrészt pedig a génkezelt és drága vetőmagok állnak, amelyeket a multinacionális vállalatok kényszerítenek rájuk.

Kiemelt hangsúlyt kapott a konferencián a klímaváltozás miatt pusztuló óceániai szigetvilág. Óceániai szigetei „süllyednek”. Néhány kisebb

Ezért a szegénység csupán az igazságtalan rendszer, az emberi kizsákmányolás egyik tünete. A jelenlegi rendszerben gyakorlattá vált, hogy a profit az elsődleges cél, nem pedig az emberi szükségletek kielégítése.

Bezzegországok katasztrófája

Ebben a helyzetben kettős válsággal állunk szemben, morális és rendszerintű válsággal. A gazdasági válság hátterében morális válságot manapság nemcsak egyházi előljárók, hanem gazdasági felsővezetők és politikusok is megállapítanak. Ezért ez kevésbé szorul magyarázatra. A rendszer válságaként azonban két fontos problémát kell megemlíteni.

Az egyik a túltermelés válsága, amely manapság nem a tengerbe öntött termékek formájában jelentkezik, mint 1929-ben, hanem léleptételekben, üzembeszakadásokban, növekvő munkanélküliségben. A másik alapvető probléma pedig a virtuális gazdaság (spekuláció) és a valódi gazdaság (termelés) elszakadása egymástól. Vagyis hogy spekulációval sokkal könnyebben és gyorsabban lehetséges nagy vagyonokra szert tenni, mint valódi szükségleteket kielégítő termeléssel.

Ezért nagyon fontos napjainkban az erkölcsi és spirituális megújulás, amelyet szab az emberi kapzsiságnak, valamint annak a gondolkodásmódnak a megszilárdulása, hogy az élet és az emberi szükségletek kielégítése az elsődlegesen fontos cél, nem pedig a profitmaximalizálás, amely a jelenlegi rendszert mozgatja.

A konferencia a Chiang Mai-i nyilatkozat elfogadásával zárult. A nyilatkozat megállapítja, hogy egész bolygónk, de különösen Ázsia és az óceániai szigetek példa nélkül álló, többszörös katasztrófával néznek szembe. Az ázsiai országokat sokan a neoliberális gazdasági modell példaadójának tekintik, mint sikeres „kistigrisek” vagy a kínai „sárkány”. A fő probléma azonban, amely miatt ezek az országok szenvednek, az, hogy az előállított értéket kiszivattyúzzák az ázsiai országokból a multinacionális vállalatok profitjain

válság szoros összefüggésben vannak egymással, és csupán megjelenési formái egy sokkal kiterjedtebb erkölcsi és spirituális válságnak. A gazdagodás, az anyagi javak, az esztelen növekedés és a fogyasztás hajhászása következtében az emberek saját embertársaikat zsákmányolják ki. Ezért a válságból kijutni spirituális megújulás útján tudunk, figyelembe véve a bibliai felszólításokat, amelyek szerint Isten a kirekesztetteket részesíti előnyben (igazságosság), valamint minden teremtménye szentséges és jó (fenntarthatóság).

Az őszinte hit és spiritualitás cselekedetekben is megnyilvánul. Ezért a nyilatkozat hangsúlyozza, hogy az az összetett válság, amellyel ma szembetaláljuk magunkat, radikális és közös választást kíván. Nem csupán Ázsia és Óceánia egyházaitól, hanem világszerte valamennyi hívő közösségtől. Isten szeretetében egyek vagyunk, ezért lehetőségünk van és kötelességünk is elkezdni egy harmonikus gazdaság kialakítását, amelyben mindenki részt vehet az őt érintő döntésekben, és amelyben az emberek alapvető szükségletei és megélhetése biztosítva vannak. Az ilyen gazdaság az életet szolgálja.

A nyilatkozat végén konkrét vállalások és feladatok felsorolása szerepel, amelyek közül itt csak néhányat emelek ki. Elhatározás született például arra, hogy erősíteni és építeni kell egy olyan, hiten alapuló hálózatot, amely az adott régió civil szervezeteivel és társadalmi mozgalmával is együttműködik. Életvitelünkben mutassunk alternatívát, amely a fenntartható közösség mintáját adja az ökológiailag is igazságos fogyasztás gyakorlásával. Támogassuk a klímamenekültek letelepülését segítő egyházi kezdeményezéseket, hiszen tartozunk nekik ökológiai és klímaadósságunk miatt. Az EVT ehhez fontosnak tartja az „ökológiai számbavételt”, amely az áttelepülés költségeit is tartalmazza. A feladatok felsorolásában fontos, hogy további elmélyült párbeszédet kell folytatni más vallásokkal, azért, hogy jelentőségteljes szolidaritást élhessünk meg.

pán az egyik bibliai történet, amely Jézus és a gazdagok találkozását meséli el. A konferencia teológiai munkája során hasonlóképpen előkerült a gazdag és Lázár, valamint a gazdag ifjú története is, aki nem tudta összekötni életében a gazdasági és a spirituális élet gyakorlatát, ezért megszakadt a párbeszéde Jézussal, és szomorúan távozott.

Szegénység és gazdagság összefüggését azért is fontos hangsúlyozni, mert a kutatások, mozgalmak és programok nagyon gyakran csupán a szegénységgel foglalkoznak, mint amit enyhíteni kell, vagy meg kell szüntetni. Ennek módszerét pedig a fő áramlat szerint gondolkodó közgazdászok abban látják, hogy a makroszintű GDP- (bruttó hazai termék) növekedés csökkenti a szegénység mértékét. Temérdek kutatási eredmény bizonyítja azonban, hogy a makroszintű növekedés nem csökkenti automatikusan a szegénységet, és nem megfelelő módszer a szegénység megszüntetésére, hiszen a környezeti válság miatt maga a növekedés is kérdésessé vált. Ezért nagyon fontos a folyamatok elemzése, megértése és a közös cselekvés.

Emelkedő vízszint, klímamenekültek

Nekünk, európaiaknak talán elképzelhetetlen, hogy például Burmában naponta hat órán át van elektromos áram, vagy hogy Indiában, ahol a lakosság hetven százaléka a létminimum alatt él, nagy szenvedést okoz a klímaváltozás miatti hőség. Indiában tavaly 184 ezer kistermelő kö-

sziget már a víz alá került, és a folyamatosan emelkedő vízszint miatt további szigetek kerültek veszélybe. A klímamenekültek vándorlása már elindult. Többnyire Fidzsi szigetére költöznek a veszélyeztetett szigetek lakói. A sürgősségi helyzet miatt az óceániai egyházak nagy erővel készülnek a decemberi koppenhágai klímacsúcsra, hogy felhívják a figyelmet a térség helyzetére, és tevékeny, gyors segítségre mozgósítsanak. Álláspontjuk szerint továbbá nem elegendő pusztán klímaváltozásról beszélni, hanem – mivel az egész természeti környezet változik, és fajok pusztulnak ki – az *ökológiai változás* a helyes megnevezés, amelynek csak egy része a klímaváltozás.

A teológiai reflexiók mellett a gazdasági elemzések, kutatások eredményeinek bemutatása is fontos hangsúlyt kapott a konferencián. A teológiai megközelítések megújuló spiritualitást tartottak szükségesnek, amelyen keresztül felismerjük Isten szeretetét, és megváltozunk. A gazdasági kutatások régióként mutatták be a jellemző folyamatokat. Minden ázsiai régióra jellemző azonban az, hogy a GDP növekedése nem vonja maga után a fizetések növekedését. Óriási profit van az Ázsiában multinacionális vállalatok által előállított termékeken. A fizetések csökkennek, a vállalatok profitja emelkedik.

Az elemzők szerint Ázsia a jelenlegi gazdasági berendezkedés egész terhét hordozza. Az alacsony tartott fizetések sokak szenvedését és egy szűk elit gazdagodását okozzák.

keresztül, valamint a külső adósság törlesztése és a gazdagabb országokba irányuló export által. A kormányok többsége pedig túlságosan el van adósodva ahhoz, hogy a legcsekélyebb szociális védelmet nyújtani tudja a lakosságának.

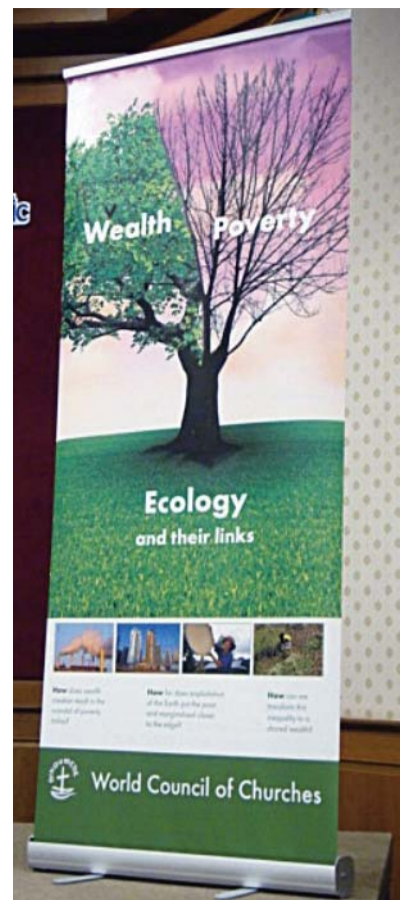
Ökológiailag is igazságos fogyasztást

A neoliberális, profitorientált működés nem csupán szegénységet generált Ázsiában, hanem hatalmas társadalmi és ökológiai adósságot is létrehozott. A nyilatkozat megállapítja, hogy a gazdasági és a környezeti

A Chiang Mai-i nyilatkozat teljes angol nyelvű szövege megtalálható az EVT honlapján (www.oikomene.org) a nők, a fiatalok és az őslakos népek nyilatkozataival együtt.

A környezeti igazságosságról és a pénzügyi válságról az EVT 2009. szeptember 2-án tette közzé állásfoglalását. Az előbbi magyar fordításban is olvasható az evangelikus.hu teológiai rovatában.

Jövő év novemberében az európai kontinens sokszínűsége és problémái kerülnek górcső alá egyrészt az elemzés, másrészt a cselekvési lehetőségek megkeresése céljából.

Az evangélikus könyvesbolt adventi nyitva tartása

Az adventi időszakban meghosszabbított nyitva tartással, karácsonyi újdonságokkal és kedvezményekkel várjuk kedves vásárlóinkat Üllői út 24. szám alatti könyvesboltunkban.

December 23-ig nyitva: hétfőtől péntekig 9-től 18 óráig. • December 12-én, szombaton 9-től 13 óráig. • December 19-én, szombaton 9-től 17 óráig.

December 24-től zárva tartunk. Nyitás január 18-án, hétfőn.

HIRDETÉS

ÚTMUTATÓ

A BIBLIA RENDSZERES OLVASÁSÁHOZ OLVASMÁNYOKKAL

2010

Vigyél szeretetet a világra – ajándékozz Útmutatót...

...szüleidnek,
...gyermekednek,
...unokádnak,
...barátodnak,
...szerelmednek,
...szomszédodnak,
...munkatársadnak,
...főnöködnek,
...a sarki boltosnak
vagy bárkinek, akire szeretettel gondolsz;
adventi estékre...
karácsonyra...
születésnapra...
névnapra...
évfordulóra...
keresztelőre...
esküvőre...
vagy csak azért, hogy mosolyt csalj mások arcára.

Útmutató 2010 – 350 forint
Útmutató 2010 olvasmányokkal – 540 forint

A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
1085 Budapest, Üllői út 24.
Telefon: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518
Fax: 1/486-1229
E-mail: kiado@lutheran.hu
www.lutherkiado.hu

Kedves Olvasó!

Szeretettel köszöntöm 2009 adventjében.

Az országos iroda is mérleget készít ebben az időben. Ennek az esztendőnek számos olyan eseménye akadt, melynek közvetlen vagy közvetett részesei voltunk.

2009-et Sztzehlo-évként ünnepelte egyházunk, így emlékezve a száz évvel ezelőtt született gyermekmentő lelkipásztorra. Ennek keretében májusban Sztzehlo-konferenciát tartottunk, valamint szeptemberben Budapest központjában, a Deák téren tiszteletére szobrot avattunk. Mindkét esemény szervezésében részt vett diakóniai osztályunk. Emellett számos helyi rendezvényen emlékeztek Sztzehlo Gáborra. Büszkék lehetünk rá, hogy a világi média különösen aktívan tudósított a Sztzehlo-év alkalmairól.

Október–novemberben minden adónemre és három évre kiterjedő APEH-vizsgálat zajlott az országos irodán. Ilyen jellegű, átfogó vizsgálatra a rendszerváltás óta nem került sor intézményünkben, ezért különös figyelemmel készülünk a megmértetésre. Nagy örömeinkre a hatóság semmilyen elmarasztaló megállapítást nem tett. Ez

nagy siker mindnyájunk számára, akik a nem remélt, szép eredmény eléréséért szorgoskodtunk.

Egységes, integrált ügyviteli rendszerünk bevezetése a tervezett ütemben halad. Január elseje óta a LIBRA 3S rendszert használja valamennyi oktatási intézményünk és egyházi központunk. 2010 januárjában csatlakoznak diakóniai intézményeink közül azok, amelyek vállalni tudták a bevezetéssel járó feladatokat elvégzését. Sajnos akadnak olyan szeretetthonok, melyek eddig nem éltek a lehetőséggel, de reményeink szerint 2011-ben valamennyi intézményünk ebben a rendszerben fog könyvelni, hiszen így valósulhat meg eredeti szándékunk, az egységesség.

Sajnos a gazdasági válság negatív hatásai egyházunkban is érezhetők: 2009-ben kevesebb pénzből gazdálkodva kellett elvégezni a feladatainkat, és ez helyenként nehézségeket okozott. 2010-ben tovább szűkül állami támogatásunk, így még átgondoltabban kell tervezni költségvetésünket, különösen a normatívából gazdálkodó intézményeink esetében.

Ebben a helyzetben különös fontossággal bír, hogy többéves várakozás után 2010. január elsejétől végre ismét házon belül, az országos irodán végezzük egyházunk könyvelését és bérszámfejtését. A többletfeladat elvégzéséhez szükséges személyi- és technikai feltételek megteremtése megtörtént. Izgalommal várjuk a kezdést.

A sokak érdeklődésére számot tartó székhatáskérdésben a tervezés és az engedélyek beszerzése folyik, de a bizonytalanná vált pénzügyi helyzetben visszavonhatatlan döntések meghozatalára nem kerül sor.

Örvendek módon számos gyülekezetünk és intézményünk nyújtott be és nyert pályázatot az elmúlt hetekben. Ennek kapcsán szeretettel hívom föl az érintettek figyelmét egyházunk pályázati szabályrendeletének betartására, mely az egyházi felelősségvállalás, garanciavállalás, önrésztámogatás vagy előfinanszírozás alapvető feltétele. A szabályrendelet megkerülésével benyújtott pályázatok nem számíthatnak támogatásra.

Ezúton köszönöm minden gyülekezetünknek és intézményünknek egész éves együttműködését, konstruktív munkáját, mellyel lehetővé tették, hogy alapvető feladatunkat, a gyülekezetek és intézmények segítségét magasabb szinten tudjuk elérni.

Áldott ünnepeket, sikeres, eredményes új esztendőt kívánok az országos iroda valamennyi munkatársának nevében!

Erős vár a mi Istenünk!

■ KÁKAY ISTVÁN
országos irodaigazgató

Ünnepi munkarend 2009 karácsonyán

Értesítjük az országos iroda valamennyi tisztelt Ügyfelét, hogy 2009. december 24-e és 2010. január 6-a között az iroda zárva tart. Áldott adventi időszakot, békés, boldog karácsonyt és sikeres új esztendőt kívánunk:

az országos iroda vezetősége és munkatársai

Fókuszban

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még

Bemutatkozik az okta

repét kell fenntartanunk, meg- erősítenünk.

Az osztály vezetője Kalina Katalin, aki az Evangelikus Egyház Aszódi Petőfi Gimnáziumának magyar nyelv és irodalom és orosz nyelv és irodalom szakos tanára volt az iskola 1994-es újraindulá-

sa óta. Az eltelt tizenöt év alatt sokféle feladattal foglalkozott, mindig olyannal, amire éppen szüksége volt az iskolának: elsősorban a magyar nyelv és irodalom érettségire való felkészítés volt a feladata, de emellett a szavaló- és retorikaversenyekre való felkészítés, valamint a különböző iskolai rendezvények szervezése is – a szalagavatótól a Petőfi-napig – feladatai közé tartozott. Megalapította és vezette a színjátszó kört, illetve az országos színjátszó találkozót. Hivatásának most is a tanítást érzi.

Először csak a minőségirányítási folyamatokkal kezdett foglalkozni, majd pályázatírással is. A kompetenciaalapú oktatás bevezetésében és elterjesztésében projektmenedzserként vezette kollégáit. A kétszintű érettségi bevezetésétől még kiemeltebben foglalkozott a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, mind a tantermi megvalósítás, mind az érettségifeladat-írás, mind pedig a szövegértés mint kompetencia fejlesztésének tanítása és mentorálása kapcsán.

Jelenleg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Irodalomtudományi Doktori Iskola hallgatója, a *Nyugati és kora* program doktorjelöltje. Férjével és két tízéves gyermekével Aszódon él.

Mindannyian az aszódi gyülekezet tagjai.

– Nagy megtiszteltetés volt számomra, mikor felkértek arra, hogy vezessem az oktatási és iskolai osztályt. Számomra az osztály vezetése azt jelenti, hogy más keretek között, de még többet tehetek iskoláinkért, óvodáinkért – mondja Kalina Katalin. – Diákjaink jövője egy stabil, jól megalapozott, szakmailag és nevelési szempontból is kiemelkedő intézményrendszeren alapul. Az oktatási osztály vezetőjeként az intézményeink kiváló működéséhez szükséges támogatást tekintem legfőbb feladatomban. Hiszek abban, hogy iskoláink és óvodáink legértékesebb, napjainkban különösen megőrzendő értéke az evangelikus keresztény értékrend képviselése.

Több iskolánkban és óvodánkban is felmérték, felmértük már, hogy miért választanak bennünket a szülők, miért a gyerekek. A legelső helyen mindig az jelenik meg: „Azért, mert itt szeretnek minket.” Ez az, amit intézményeink jövőjének tartok. A minőségi, szakmailag kiemelkedő munka mellett a szeretetre tanítást.

Az osztály feladatai, munkatársai

Az oktatási osztály feladatai igen sokfélék és igen sokszínűek. Nem egyszerű feladat számba venni őket.

Az osztály részt vesz az intézményalapítási szándéktól kezdődően az adott intézmény megalapításáig, majd segíti, támogatja és ellenőrzi a fenntartást. Ebből fakadóan naprakésznek kell lennie az állami törvényekben éppúgy, mint az egyháziakban. Ismernie kell a közoktatás minden szintjét, működésének rendjét. Jogi feladatai mellett jártasnak kell lennie a pedagógusszakmában; az óvodai nevelésben éppúgy, mint az érettségi követelményekben. Az osztály kezeli intézményeink államtól kapott normatív támogatását, ezáltal igen nagy felelőssége van az intézmények gazdálkodásával kapcsolatban.

Mivel óvodát, általános is-

kolát, gimnáziumot és kollégiumot egyaránt ellát, így munkájának hatékony végzéséhez elengedhetetlen az osztályon dolgozó munkatársak gyakorló pedagógusként szerzett tapasztalata.

A feladatok mennyisége és minőségi ellátásuk az osztály munkatársainak megfeszített munkáját igényli. Ha párhuzamot vonunk egy nagyobb városi önkormányzat és egyházunk mint közoktatási intézmény fenntartói között, érdekes dolgot tapasztalunk. Míg egy városi oktatási társulatnál öt-tíz intézmény fenntartásán hét-nyolc ember dolgozik, addig nálunk negyven intézmény gondjait öten kezeli.

Ahhoz, hogy a ránk bízott feladatokat minőségben és hatékonyan, mindenki elvárásának megfelelően el tudjuk látni, az oktatási osztály szerkesztését át kellett alakítani. Most az alábbi munkatársakkal, a következő feladatmegosztással dolgozunk:

Titkárságvezető, projektmenedzser – Valentínyi Erika

Nagyszámú adminisztratív feladataink naprakész, precíz feldolgozásával Erika foglalkozik, aki biológia–környezetvédelem szakos középiskolai tanár és környezetgazdálkodási agrármérnök. Hét évig dolgozott gyakorló pedagógusként.

Hozzá érkezik minden papíralapú és elektronikus anyag. Ő igitálja és továbbítja ezeket, jegyzi és jelzi a határidőket. Mindemellett kiemelten figyelt a gimnáziumokra, és ő vezeti a kompetenciaalapú oktatásban nyertes öt intézményünk projektjét.

Az országos iroda honlap-

az országos iroda

ha megöregszik, akkor sem tér el attól" (Péld 22,6)

oktatási és iskolai osztály

jan belül az oktatási osztály honlapját szerkeszti. Feltöltése még folyamatban van, de a legfontosabb információk már így is elérhetőek rajta. A tervek szerint a későbbiekben a honlap iskoláink, óvodáink és az osztály közötti információáramlás egyik alapja lesz. Ezen keresztül bárki tájékozódhat intézményrendszerünkről.

– Amikor átvettem a tanári diplomámat, teljesült egy álmom. Ezt a célt tűztem ki magam elé már az általános iskolában is, gimnáziumi tanulmányaimat pedig igyekeztem úgy végezni, hogy sikeres legyen majd a felvételem, és majdan jó pedagógus legyek. Azonban az életben nem mennek ilyen egyszerűen dolgok, több kerülőúttal, munkahellyel, tapasztalattal gazdagodva végül mégis tanár lettem – mondja Valentínyi Erika. – A lakóhelyem környékén lévő kis iskolákban dolgoztam, voltam napközis, tanulószobás tanár, tanítottam kémiát, rajzot, technikát, segédkeztem az iskolák programjainak szervezésében, jól tudtam dolgozni a kollégákkal, és nagyon jó kapcsolatot sikerült kialakítanom a gyerekekkel.

2005-ben kerültem az aszódi evangélikus gimnáziumba, ahol megtaláltam a helyemet és a nekem való feladatokat: biológiát tanítottam, erdei iskolát szerveztem, osztályfőnök voltam, vezettem a diákönkormányzat munkáját, hozzám tartozott az ökoiskola címmel járó feladatok szervezése, részt vettem a *Humán erőforrás-fejlesztési operatív programban*, a szociális, életviteli és környezeti kompetencia-terület tartozott hozzám. Nagyon jó kollektíva vett körül, és a gyerekek is szerettek, élmény volt itt dolgozni.

A kihívások még mindig érdekelnek, ezért is mondtam ígert a felkérésre, hogy az

oktatási osztály munkáját segítsen. Bízom benne, hogy tapasztalataimmal, szervező-készségemmel, kreativitásommal hasznára lehetek oktatási intézményeinknek és rajtuk keresztül a gyerekeknek.

Általános iskolai szakreferens, tantárgygondozók – Üreginé Halász Gabriella
Az általános iskolák felügyeletét látja el Gabi, aki harmincegy évig dolgozott tanítóként általános iskolában, huszonöt

évig volt igazgatóhelyettes. Ő fogja össze a tantárgygondozókat, és ő készíti el a szakértői munkához szükséges szerződések, dokumentumokat.

– Mindig pedagógusnak készültem. A pedagóguspályán végzett tevékenységemet igazából soha nem csupán munkának tekintettem. A feladatok nap mint nap gyermekekhez, szakmai munkámhoz kötődően adódtak, melyeket örömmel, szeretettel végeztem. Gyakorló pedagógusként megtapasztaltam, mit vár a fenntartó az intézményektől, hogyan tud támogatást nyújtani iskoláink, mely területeken szeretne az iskola segítséget kapni.

Intézményeink egyik legfontosabb feladata a gyermekek lelki, szellemi és testi fejlődésének elősegítése. Pedagógusaink szakmailag jól felkészültek. Mindent megtesznek azért, hogy az új módszerek, eljárások elsajátításában naprakészek legyenek, meg tudjanak felelni a helyi sajátosságoknak és a tanulói szükségle-

teknek. A szakmai munka színvonalának emelését többek között továbbképzésekkel, szakmai napokkal, intézmények közötti versenyek, kiállítások, rendezvények megszervezésével, éves munkaterv alapján, tantárgygondozóink végzik. Az oktatási osztály feladatai közé tartozik ezek koordinálása, a költségvetés tervezésével, az Evangélikus Pedagógiai Központ anyagi támogatásával.

Célunk, hogy ne csak az osztálytermekben építsük a közösséget, hanem az evangélikus iskolák között is. Az evangélikus iskola szellemiségében arra törekszik, hogy csökkentse, áthidalja a társadalmi különbségeket, biztosítsa, hogy minden gyerek képességei alapján érvényesülhessen az életben. Egyházunk gyűlékezeteivel olyan intézményeket alakít ki, működtet, melyekben a tudáshoz a legszegényebb családok gyermekei is hozzáférnek.

Intézményeink feladatunknak tekintik az esélyegyenlőség megteremtését. Lehetőségeinkhez mérten, a gyűlékezettel együtt mindent megteszünk azért, hogy lakóhelytől függetlenül ugyanolyan jól felszerelt iskolában, egyformán versenyképes tudást kapjanak evangélikus iskoláink diákjai. Intézményeink nagy gondot fordítanak a hátrányos helyzetű, különleges gondozást igénylő tanulók szakszerű oktatására, nevelésére. A helyi igényeknek megfelelően logopédus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, pszichológus foglalkozik azokkal a tanulókkal, akiknek fejlődéséhez erre szükség van. Intézményvezetőink figyelemmel kísérik, és biztosítják nevelőik számára a továbbképzés lehetőségét.

Óvodai szakreferens, külkapcsolatok – Hesz Erzsébet

Harmincegy évig tanított falusi, városi, világi és egyházi általános iskolákban tanítónőként. Hosszú pályafutása során gazdag tapasztalatokat szerzett különféle munkaterületeken.

2001-ben kapott felkérést a Magyarországi Evangélikus Egyház Oktatási Osztályára, szakreferensi munkakörbe.

Legfontosabb feladata az evangélikus óvodák munkájának segítése, összehangolása, konferenciák szervezése, szakértői munkák összehangolása, részvétel az óvodai szakértői vizsgálatokon. Német származása, kiváló nyelvtudása jelentősen segítette abban, hogy 2006 óta rendszeresen dolgozhasson Bajorországban is mint evangélikus óvodáink és iskoláink bajor partnerkapcsolatainak koordinátora. Ebben a tevékenységében is általánosan elismert sikereket aratott: számos gyümölcsöző intézményi testvérkapcsolat dicséri munkáját.

– Öröm számunkra, és szolgálatunk elismerését, helyességét igazolja, hogy az országosan egyre csökkenő gyermeklétszám ellenére intézményeinkben óvodásaink és tanulóink létszáma folyamatosan nő. Évről évre komoly gondot okoz számunkra, hogy az óvodáinkba jelentkező gyerekek egy részét helyhiány miatt el kell utasítanunk.

Mind az Evangélikus Pedagógiai Központon, mind az osztályon belül óvodáink munkájának összehangolása a feladatom. Míg a gimnáziumok a főiskolai, egyetemi tanulmányokra készítik fel, általános iskoláink feladata eljuttatni mindenkit a képességeinek megfelelő legmagasabb szintre, óvodáink megalapozzák a kicsik egyházi kötődését.

Az evangélikus oktatásügy feladata, küldetése, hogy felkaroljon minden gyermeket, aki iskolája szolgálatát igénybe kívánja venni. A diákok szüleinek és az iskola kapcsolatának alapja a bizalom. Intézményeink pedagógiai programjában, éves munkatervében hangsúlyozottan szerepelnek az evangélikusságot erősítő, közösségépítő programok. Örömmel szolgál, hogy erre nagy igény van mind tanulóink, mind szüleik részéről. Oktatási rendszerünk meg erősödésében jelentős szerepet vállalt testvéregyházunk, a Bajor Evangélikus Egyház. Anyagi segítségnyújtás mellett tapasztalataikat is megosztották velünk. Jelenleg kifejezetten élénk testvérkapcsolatokat ápolnak intézményeink bajor óvodákkal és iskolákkal. Ezen kapcsolatok koordinálása az én feladataim közé tartozik.

Gazdasági szakreferens – Bartha Miklósné

2006 óta Magdi irányítja, segíti az oktatási osztály gazdasági ügyeit. Eredeti szakmáját tekintve programozó, folyamatszervező és rendszertervező. Későbbiekben áttért a pénzügyi és számviteli terület-

re. Pályája kezdetétől az államigazgatásban dolgozott, majd a *Fiatalok Európáért* programot kezelő intézmény gazdasági vezetője volt. A kilencvenes években a Művelődési és Közközműügyi Minisztérium felsőoktatási háttérintézményeinek könyvelésével foglalkozott a Professzorok Házában. 1998-tól, a vatikáni megállapodás létrejöttétől egyház-finanszírozással foglalkozott az Oktatási Minisztériumban.

Az oktatási osztályon fő feladata a normatív és egyéb finanszírozással kapcsolatos teendők elvégzése, valamint az intézmények egységes integrált ügyviteli rendszerének támogatása és egyéb gazdasági jellegű feladatok. Magdi tartja a kapcsolatot intézmények gazdasági vezetőivel, és munkája révén az országos iroda gazdasági osztályával is együttműködik.

– Mivel az egyház-finanszírozásban és oktatásügyben is olyan tapasztalatokra tettem szert, amelyeket itt, az osztályon hasznosíthatóknak találtam, nagy örömmel vállaltam el ezt a munkát.

A Magyarországi Evangélikus Egyház közoktatási intézményei pénzügyi és vagyongazdálkodási feladataikat szigorú jogszabályi feltételek szerint, megkülönböztetett társadalmi-politikai követelményeknek eleget téve végzik. A közoktatás finanszírozási rendszerének folyamatos változtatása, a jogszabályokban meghatározott követelmények betartása, az intézményi költségvetések jóváhagyásához szükséges elemzések elvégzése, az Állami Számvevőszék egyházaknál tartott ellenőrzésének megállapítása olyan eljárás, szervezési tennivalókat fogalmaz meg, melyek a hagyományos ügyvitel-technikai eszközökkel már nem voltak teljesíthetőek. A kiépített integrált gazdálkodási rendszer célkitűzéseink szerint a költségvetés tervezésétől a beszámlolók készítéséig a teljes ügyviteli folyamatot átfogja.

Az integrált pénzügyi rendszer bevezetése rendkívül összetett feladat volt. A korábban egymástól függetlenül dolgozó munkatársak ugyanis egy szigorúbban egymáshoz illesztett, közös adatokat használó rendszerben kellett, hogy folytassák munkájukat. Minden ügyviteli művelet csak a közös rendszerben történhet. Az állás során a munkamegosztás és a

munkaköri feladatok megváltozása nagy kihívás volt az intézmények gazdasági dolgozóinak. Közös munkánkat azonban jelentősen meg fogja könnyíteni ennek a rendszernek a használata.

Osztályunk helye az iroda szervezetében, kapcsolataink más egységekkel

Az osztály az országos iroda részeként, annak vezetőjével, osztályaival, munkatársaival együttműködve dolgozik, közvetítve az egyház vezetése, a közoktatás-politika és intézményeink között.

Az oktatás ügyének felkarolásával és felelős képviselésével nagy segítségére van az osztálynak *Kákay István* országos irodaigazgató, aki segíti a fenntartói feladatok és az intézmények érdekeinek harmonizálását.

Osztályunknak igen sok esetben van szüksége jogászok bevonására, így munkáját külső munkatársként segíti *dr. Nagymáthé Sarolta*, a miskolci evangélikus gimnázium igazgatóhelyettese, illetve az országos iroda jogásza, *dr. Benkő Ingrid*. *Dr. Mekis Viktória*, az országos iroda igazgatóhelyettese szintén nagy segítségünkre van jogi kérdésekben, valamint az állami szervezetekkel való kapcsolattartásban. Intézményeink alapításánál, fenntartásánál építési ügyekben sok segítséget kapunk *Ficzere Ilonától*, ingatlanügyekben *Helfrich Pétertől*. Gazdasági ügyekben *Csorba Gábor* közreműködésével dolgozik az osztály.

A zsinat által létrehozott országos oktatási és nevelési bizottság szakmai és gazdasági vonatkozású véleményével segíti a fenntartó munkáját. A bizottság munkájának, üléseinek előkészítése az osztály feladata. Az osztályvezető továbbítja az országos presbitériumnak a bizottság ajánlásait, majd végrehajtja a fenntartói döntéseket.

Jövők

– Az oktatási és iskolai osztály jövőjét az intézményekkel való harmonikus kapcsolat alapozhatja meg. Arra törekszünk, hogy a fenntartó képviselőjében segítsük iskoláink gazdálkodását éppúgy, mint mindennapi szakmai, oktatási és nevelőmunkájukat – fejt ki Kalina Katalin osztályvezető. – Lépést szeretnénk tartani a közoktatás változásaival. Támogatni szeretnénk intézményeinket abban, hogy saját profiljukat úgy alakíthassák ki, hogy az evangélikus nevelés és oktatás minőséget jelentsen a magyar közoktatásban.

Ehhez a szakmai és közösségi igényeket is szem előtt tartó munkához szeretnénk az oktatási osztály vezetőjeként, munkatársaimmal együtt, legjobb tudásomnak megfelelően hozzájárulni.

Az oktatási és iskolai osztály munkatársainak elérhetőségei

Kalina Katalin osztályvezető, az Evangélikus Pedagógiai Központ igazgatója • Telefon: 20/824-4665 (flottás), 1/429-2035 • Fax: 1/486-3515 •

E-mail: katalin.kalina@lutheran.hu

Bartha Miklósné gazdasági szakreferens • Telefon: 20/770-3099 (flottás), 1/486-3558 • Fax: 1/486-3515 •

E-mail: miklosne.bartha@lutheran.hu

Hesz Erzsébet óvodai és külügyi szakreferens • Telefon: 20/824-2680 (flottás), 1/486-3513 • Fax: 1/486-3515 •

E-mail: erzsebet.hesz@lutheran.hu

Üreginé Halász Gabriella általános iskolai szakreferens • Telefon: 20/775-3868 (flottás), 1/486-3513 •

Fax: 1/486-3515 • E-mail: gabriella.halasz@lutheran.hu

Valentínyi Erika titkárságvezető, pályázati és középiskolai szakreferens • Telefon: 20/778-1837 (flottás), 1/486-3559 • Fax: 1/486-3515 •

E-mail: erika.valentinyi@lutheran.hu

Közmegegyezés nélkül

Deák téri fórumorozat a közelmúltról

▶ Az egyházi közelmúltról szóló, *Egyházunk múltja a „gyógyító emlékezés” jegyében* című Deák téri fórumorozat hét rész után véget ért. Egy-egy alkalmon felkért előadók mutatták be az 1945–1990 közötti korszak egyes szakaszait, majd hozzászólások következtek. A sorozat jelentőségét az adja, hogy a rendszerváltás óta eltelt két évtizedben talán ez volt eddig a legszélesebb egyházi nyilvánosságot kapott ilyen múltfeltáró fórum.

■ CZENTHE MIKLÓS

A sorozat mottóját adó „gyógyító emlékezet” (*Healing of Memories, Heilendes Erinnern*) eredetileg a nemzetközi ökumenikus mozgalom által alkalmazott módszer. A terhelő történelmi múlt feldolgozására, például a felekezetek közötti párbeszédre – mint a több évszázados katolikus–protestáns ellentétek feloldására – alkalmas (*Versöhnung der Konfessionen*). Az így létrejövő dialógus azonban más nehéz történelmi és egyházi kérdések feltárására is jó módszert kínál.

Az egyházi közelmúlt feltárására szolgáló Deák téri sorozat ötlete D. dr. Harmati Béla nyugalmazott püspöktől származik, aki így értelmezte a gyógyító emlékezetet: „A szembenállás, a gyűlölet és ellenségeskedés gyógyítása ott kezdődik, ahol szóba állunk a másik féllel, és elkezdjük megbeszélni a múltat, a jelen és a jövő feladatait.”

Perbeszéd helyett párbeszéd

Felmerül, ki is az egyik, és ki a másik fél, akinek itt párbeszédet kell folytatnia a múlttal. A negyvenéves ateista diktatúra egyházpolitikája nemcsak az egyház üldözését, radikális visszaszorítását jelentette, hanem megosztó taktikája által mély ellentéteket hagyott hátra.

A hatalom rafinált módszerekkel, ígérettel és fenyegetéssel az egyházi tisztségek és egyéb kedvezmények árát az állammal kötött valamely kompromisszumban szabta meg. Az állam bizalmát bíró egyházi vezetők és az egyház népe között így komoly bizalomvesztés, ellentét jött létre. Szépfalusi István bécsi lelkész, az Ordass-kötetek kiadója írt arról, hogy amíg élnek a korszak szereplői, kárvallottjai, a sérelmek miatt nehéz tárgyilagosságot, megbékélést elkövetni egyházon belül.

A fórumorozat hét alkalma végigkövette az 1945 utáni evangélikus egyháztörténet korszakait, súlypontokat keresve. A korszakhatárokat a nemzeti és egyházi történelem fontos csomópontjai jelentik: 1948 – a kommunista hatalomátvétel, az Ordass-per; 1952 – az új egyházigazgatás, a kommunista befolyás teljessé válik az egyházban; 1956 – a rendszer támogatóit lemondanak, Ordass Lajos második püspöksége átmeneti időre különleges kegyelmi helyzetet jelent; 1958 – visszarendeződés, Káldy Zoltán püspökségének kezdete; 1984 – az LVSZ budapesti világyűlése, nyitás- és enyhüléskorlátokkal; 1987 – Káldy püspök halála; 1990 – új kezdet a szocialista diktatúra után.

A sorozat koncepciója az volt, hogy a nehéz kort a Deák téri gyülekezet és a helyben fungáló bányai, majd 1952-től déli kerületi püspökök szempontjából próbálják bemutatni, közelebb hozni. Mivel e püspökök egyben a gyülekezet lelkészei is voltak, emléküik, hatásuk mélyebb, nemcsak egyházpolitikai, hanem lelki

vonatkozásban is. Az előadók és felkérők között többen nemcsak könyvekből és forrásokból ismerik a kort, hanem személyes tapasztalataik, élményeik is vannak.

Az időben előrehaladva, ahogy egyre közeledtünk a mához, egyre inkább a „velünk élő történelem” idéződőtt fel. Hiszen Dezséry Lászlóra már csak az idősebbek emlékeznek, míg a Káldy-korszak második fele, az 1984-es LVSZ-konferencia már a középkorúak számára is alapélményt jelent. Számos érdekes, eddig ismeretlen vagy háttérben maradt információ is előkerült, ami jelezte, hogy a korszak még alapos kutatásra, elemzésre vár.

Korszakos dilemmák

A teljes korszak, a hét részből álló sorozat tételes ismertetését a terjedelmi korlátok e helyütt nem teszük lehetővé, ezért most elsősorban a közelmúlt kutatás néhány dilemmájával foglalkozom.

Azt, hogy mitől lesz az emlékezés gyógyító, Reuss András mottószerű tömörséggel határozta meg: „ha tudunk egymásért imádkozni”. Ha sikerül megtalálni az egyháznak az ellentétes oldalra sodródott, látszólag ellentétes érdekű tagjai között a magasban vagy mélyben összekötő kapcsot, ez erősíti az egyházat, ezért érdemes küzdeni. Ennek a megbékélésnek a feltétele az emlékezés. A pszichológia is ismeri ezt az eszközt: az önis-

nehézségeken). A feldolgozandó, magunkkal cipelt történelmi terhekre pedig az *Altlasten* kifejezést alkalmaznánk.

Miért fontos az emlékezés? Hiszen hivatkoztak arra, hogy a rendszerváltás után annyi sok aktuális feladata volt az egyháznak az újrapiálással kapcsolatban, hogy nem volt elég idő a visszatekintéshez. Szabad-e feltárni ezeket a kínos dolgokat? Gyakran és talán joggal is hangzik el többször: a fiatalok, akik nem élték át, úgysem érthetik meg, milyen világ is volt az, mikor az ÁEH-s korlátlan úr volt, a legkisebb dolgokkal is hozzá kellett engedélyért fordulni, tág tere nyílt a packázásnak. Alkalmat kell teremteni a generációk együttműködésének, hogy legyen, aki el tudja mondani a tapasztalatokat, és legyen, aki meghallgatja.

A közelmúlt (1945–1990) nehéz és vészterhes időszak, hasonló – *Gáncs Péter* püspök kifejezésével élve – a „sötét korhoz” (*dark ages, finstere Zeiten*), ahogyan a kora középkor szavazatait emlegetjük. 1945 után az egyház nehéz helyzetbe került: korábbi kedvező társadalmi pozíciójából kivettett. A hivatalosan terjesztett ateizmus világában az egyház, a lelkiész, a vallásos ember osztályellenességnek számított. Az egyén teljesen védtelenül, kiszolgáltatva és önmagára utalva állt szemben egy ördögien aljas diktatúrával.

A rendszer által felkínált kompromisszumok elfogadása vagy a szélre sodródás változatai közül lehetett „választani”. E nehéz és személyes döntések szinte embertelen feladat elé állították az egyház tagjait. A helyzetet tovább súlyosbította, amikor a hatvanas évektől kiépült az államhű egyházvezetés: ilyenkor (egy)házi diktátorok tartottak „rendet”: fenyegettek, áthelyeztek, elbocsátottak.

hogy az egyház igenis mutasson erkölcsileg példát, hogyan kell szembenézni a múlttal – igazságosan és méltányosan.

Fújuk a magunkét

A múltfeltárások esetén sokakban rezignáltan az a vélemény alakulhat ki, hogy bizony, itt nem derül ki az igazság, hiszen *mindenki mondja a magáét*. Az egyes véleményeket, megközelítéseket sokszor az határozza meg, ki milyen pozícióban volt, ki milyen közel volt a tűzhez vagy éppen távol a tűztől. Az egyház mint testület szempontja az egyéni múltfeltáró „stratégiákhoz” képest kevésbé van szem előtt és talán nehezen is meghatározható.

A szubjektivitást, az érzékenység eltérő szintjét magam is tapasztaltam, mikor az 1948–52 közti időszakról elmondott hozzászólásomat egyesek kevesellték, ugyanakkor volt, aki sokkalta benne a kritikát.

És akkor még nem beszéltem a kérdéses kérdéséről, a legrázósabb témának számító „ügynökkérdés és bűnbocsánat” összefüggéseiről. Ennek „megoldásába” már nemcsak barátaink, de elleneink is „besegítettek”. Jól időzített ügynökkérdés, tendenciózus szövegek igekeznek „zsarolni”, besározni az egyházakat, azt sugallva: „Ti sem voltatok jobbak a Deákné vásznánál, nektek sincs erkölcsi alapok az ítélkezésre.”

Egy elhárítótól származó vélemény szerint a III/III-as ügyosztályon belül az egyházzal foglalkozó részleg volt a „legsikeresebb”. Nyílt titok volt, hogy bizonyos szinttől felfelé a püspöki, esperesi, professzori, intézetigazgatói tisztséget az állammal kötött ilyen-olyan kompromisszum terhelte. Az ügynökökkel a rendszer célja az egyház visszaszorítása, kontrollálása, befolyásolása

de az egyházakban lassan érik a felismerés, hogy a kínos hallgatás helyett talán jobb a nyílt szembenézés.

Hivatkozni lehet a keresztyén megbocsátás lelki tartalékaira, hiszen a Biblia arra a kérdésre, „Hányszor lehet az én atyámfiaim ellenem vétkezni és néki megbocsátanom?”, ezt feleli: „Nem mondom néked, hogy még hétszer is, hanem még hetvenhét is.” (Mt 18,22; Károli-fordítás)

Akadózó feltárás

Úgy tűnik, hogy a múltfeltárás munkája két évtizede minden eredmény ellenére is meglehetősen akadózó. A húsz évvel ezelőtti tiltott kategóriából kikerülve jó ideig mintha a túrt zónában felejtődött volna. Hosszú ideig egyesek magánérdeklődésén vagy legfeljebb csoportok „önszorgalmán” múlt a kor kutatása. Pedig e szisztematikus munka elvégzése nem ígér könnyű eredményt, szükséges az egyházi közvélemény és a vezetés támogató hozzáállása.

A józan és őszinte feltárás közös érdek, nem lenne szabad, hogy egyéni szempontok miatt elakadjon a munka. Tovább kellene folytatni a negyven évre vonatkozó anyagok összegyűjtését és bemutatását. A még élő tanúk emlékeit magnóra venni, biztatni, hogy aki tudja, írja le emlékeit. Gyülekezeti szinten, vidéken is folytatni kellene a Deák térihez vagy az EBBE evangélikus lelkészek életművét bemutató sorozatához hasonló rendezvényeket. Gondoskodni kellene, hogy az egyháztörténelmi értékes hivatalos és egyéb levelezések levéltárba kerüljenek.

A korszakkal foglalkozó szakemberek (történészek, levéltárosok, teológusok) szisztematikus gyűjtésük össze és dolgozzák föl a közelmúlt irásbeli, szóbeli dokumentumait, próbáljanak minél több vélemény alapján minél részletesebb, komplexebb képet adni ezekről a bonyolult, nehéz időről. Szükséges a kutatást és tájékozódást elősegítő alapvető munkák összeállítása: a kor fontos dokumentumainak szövegyűjtésének, a kor fontos eseményeit összefoglaló kronológia, a korról szóló kiadványokat felsoroló bibliográfia.

Egy alig ismert lexikonfejezeten kívül a 20. századi evangélikus egyháztörténetnek még nincs összefoglaló szerű bemutatása. Az egyháztörténet még szélesebb körű, alaposabb kutatásához, a módszertani problémák megoldásához szükség lenne független, külső szakemberek bevonására, a többi hazai felekezet és a nemzetközi, főleg a németországi múltfeltárás tapasztalatainak hasznosítása (például közös konferenciák rendezésével).

A fenti dilemmákkal együtt – vagy inkább éppen ezért – fontos, hogy húsz évvel a rendszerváltás után végre szóljunk erről a fontos és még mindig „torkunkban gombócot jelentő” témáról. A Deák téri fórumorozat rendezőit visszaigazolta, hogy a fél év során az érdeklődés nem csökkent. Képesek voltunk végighallgatni különféle – néha egymásnak meglehetősen ellentmondó – véleményeket is. Köszönnet ezért a sorozat ötletgazdájának és megszervezőjének, Harmati Béla püspöknek, aki – mint a sorozat moderátora – a záróalkalmon így foglalta össze a múltfeltárás „lelkületét”: nem egyszerűen történelmet írunk, nem vagyunk vádlók, sem vádlottak – istenkereső tanúk vagyunk.

A mikrofonnál D. dr. Harmati Béla – az asztalnál a sorozat záró alkalom vendégei (balról jobbra): ifj. Zászkaliczky Pál, dr. Boleratzky Lóránd és Bence Imre

merethez vezető gyógyító beszélgetést, emlékezést. A nehéz idők „kibeszélése”, mintegy kollektív gyónás könnyíthet „az egyház lelkén”, hozzásegíthet a katarzishoz.

A dél-afrikai múltfeltárás alkalmával az igazság és kiengesztelődés (*Truth and Reconciliation*) kifejezést alkalmazták. A német közelmúltfeltárásra utaló szónak, a kissé bonyolult *Vergangenheitsbewältigung* kifejezésnek *bewältigen* része összetett jelentésű: feldolgozni (például történelmi forrásokat), ugyanakkor megbirkózni, felülkerekedni (a

A rendszerváltást követően nehezen török meg a csend: a velünk élő beidegződések kényes témák esetén hallgatást tanácsolnak. A múltfeltárás miatt mégis fontos lenne a nehéz dolgok kulturálta, őszinte kimondása, talán kiderülne, hogy mégsem „dől össze a világ”. A hallgatás falának bontogatása egyszerre belső és külső igény: egyrészt az egyház életét terheli a sok ki nem mondott, magunkkal hurcolt teher, feszültség, az egyház jelenét is terheli az őszinte szembenézés hiánya. Ugyanakkor „kívülről” a társadalom is igényli,

volt. A „velünk élő kádárizmus” légköre bizonyítja, hogy a hatalommal nemigen lehetett jó kompromisszumot kötni.

A múltfeltárással kapcsolatban sokan arra intenek, hogy még nem érkezett el ennek az ideje, mert még túl sok a kor élő tanúja. Befolyásos, köztisztviselőben álló személyek lehetnek ilyen-olyan módon érintettek. Nemcsak az illető személy, hanem véletlen környezete miatt sem könnyű megfelelő és tapintatos megoldást találni. Az egyoldalú és elfogult beállítások ellen nem könnyű védekezni,

„Indulj és menj...”

Nagyon tudok lelkesedni az egészen jézusi gondolatokért.

A tradíció ideje az egyházban leáldozott. Nem elég várni az embereket a templomokba, istentiszteletekre, gyülekezetbe...

Az élő Jézus ma is küld bennünket, tanítványait az emberek közé: „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...” Küld, hogy foglalkozzunk a gyerekekkel, fiatalokkal, küld az otthonokba, a problémás emberek közé, az alkoholisták, a drogosok, a cigányok közé is. Küldetésünk van, hogy tanúságtételünk nyomán egyre többen megismerjék és megszeressék Jézust, aki mindannyiunk személyes Szabadítója és Megváltója; és lelki otthon, igazi testvéreket találjanak a gyülekezet közösségében, mint egy nagy családban.

■ HONTI IRÉN

BOROSPATAKÁN FÉNYKÉPEZTE: ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

Advent

Az egyik nap még borongós, hideg és sötét novemberi délután volt, amelyben semmi jó nem mutatkozott. Reménytelenül hosszú órák ebben a rideg, ködös, fénysegény világban. Másnap azonban advent lett. Az ég szürke, hideg, és sokszor egész nap sötét van, de a szó: *advent*, magával hoz lágy fényeket, fűszeres illatokat és ízeket, régi, otthonos hangulatokat, melegséget, meghittséget, díszeket, lecsendesült, finom hangokat.

Valami elkezdődött. Mi ez a hirtelen mindent megszüpítő titok? Ami a ma emberét ugyanúgy elvarázsolja, mint elődeinket, akik a maguk adventi hagyományait ránk örökítették, s mi őrizzük, óvjuk.

Ha csak a külsőségei tartanák életben – legyenek bármilyen szépek és meghittek –, talán már kiveszőben is lenne ez a négy hét. Mert válság van, mert rossz a kedvünk, kevés a pénzünk, változnak idők és divatok, a globális trend mást diktál – vagy mert kiürült, kiüresedett, megunták az egymást követő nemzedékek, már nincs kedvük lefújni róla

a port, s nosza, kitalálnak valami újat, vagy elfelejtik az egészet. Ha csak a megszokás miatt tartanánk adventet, már rég holtá vált volna az egykor élő.

Az advent a keresztény ember számára nem külsőségei, hanem tartalma miatt az év legszebb időszaka. Minden eszköz, kellék csak annak szolgálatába állva nyeri el értelmét, akit adventben várva várunk, akinek jöttéért kint és bent rendet teremtünk. Akit az ószövetségi próféciák megjövendöltek, s Isten valóban elküldte őt, Fiát, azon az éjszakán, amikor a betlehemi csillag fénye felragyogott. Értelmet, reményt, örömet adott az a fény – s mi ennek a befogadására készíthetjük fel lelkünket.

A csodát ő maga, Jézus Krisztus végzi el a kitárt lélekben, a fogadására kész szívben. Nem kell semmit sem tenni, erőlködni, hajszozni, produkálni, lelki békét amúgy sem lehet vásárolni – nem szabad engedni annak a hazug és megtévesztő nyomásnak, amely a külvilág felől ezekben a hetekben érkezik. Elmé-

lyedni, gondolkodni annál inkább szabad.

Az advent – az igazi várakozás, a szépség, az ünnepre való hangolódás igazi, szent, csendes, meghitt, bensőséges idő. A találkozás kettőnké: az Úr, aki jön, és az anyém, a tiéd, kedves Olvasó, aki órá vársz. A többi – csupán keret, kellék, amely csak szolgálata van rendelve. Legyen valóban méltó: hiszen Király érkezik a betlehemi jászolba, s Úr érkezik ebbe a hideg, reménytelen földi világba, ahol nélküle magunk lennénk, árvák.

Adventus Domini: az Úr érkezése. A találkozásra való készülődés a négy adventi hét lényege. Eljött és eljön az Úr az idők végén. Krisztus, az Úr többféle módon is eljön hozzánk: történelmünk egy meghatározott idejében belépett a mi világunkba, hogy megváltsa a világot; eljön az Úr az idők végén is, hogy új világot teremtsen körénk; és ha beengedjük őt, mindennap megérkezik hozzánk, hogy szívünket betöltve lélekben és igazságban imádhassuk őt. Ámen.

■ KÓHÁTI DÓRA

Ezen a földön minden mulandó

Megtettem minden tőlem telhetőt. Készültem. Lelkiismeretesen. Leültem, és időt szántam a prédikációra. Legalábbis igyekeztem.

Így kezdtem volna a prédikációt tótkomlósi lelkészként, mint vendég igehirdető Magyarbánságon advent első vasárnapján, amikor 1Pt 1,22–25 volt az íge: „Eladó a medgyesyegyházi református templom. Keresztény gyülekezet, kedves testvéreim az Úr Jézus Krisztusban! A hír a közelmúltban jelent meg a *Békés Megyei Hírlap* hasábjain, a héten, csütörtök este pedig a közszolgálati televízió egyik műsorában esett róla szó. Elhangzott, hogy a valamikor szebb napokat látott, most igencsak romos épület egykor zsinagóga volt, de mivel a második világháború alatt elhurcolták a helyi zsidóságot, keresztény templommá lett.

Mivel nagyon leromlott az állapota, ráadásul a helyi kálvinista egyházközségnek már csak két tagja van, a Magyarországi Református Egyház részéről úgy gondolták, eladnák a helyi önkormányzatnak, remélve, hogy ily módon is megmenthetik ezt a műemléket, amelynek falai közt – a pályázati pénzekből történt felújítás

után – kulturális rendezvényeket szeretnének majd tartani.”

Így terveztem indítani azok után, hogy olvastam az említett cikket, és láttam az adást. De – bár ez nem jellemző rám – nem találtam szavakat, amikor az első között a szóban forgó református közösség lelkészénél, a tévéből ismert *Molnár Virágot* pillantottam meg az ökumenikus alkalomra érkezett gyülekezet tagjai között. Feszengeni kezdtem. „Mi történik, ha esetük szószékről való felemlegetésével kínos légkört teremtek, fájó sebeket szakítok fel...?” – gondoltam magamban. Összeszedtem a bátorságom, hozzáléptem, és rákérdeztem erre. „Semmi probléma – válaszolta –, nálam most minden igehirdetés erről szól...”

Kicsit megnyugodtam, és tettem a dolgom, hirdettem Isten igéjét. Egyebek mellett arról beszéltem, hogy soruk szomorú és sajnálatos. De bármelyikünket utolérhet. Azonban vigaszt jelenthet mindannyiunk számára az, hogy ha egy-egy hajlék tartógerendái megroppannak is, ha bezárul is egy-egy templomajtó, Isten valahol mindig ablakot nyit... És ha addig fájulna is a helyzet, hogy már

nem lennének sem istenházák, sem lelkészek és plébánosok, akik prédikálnak, akkor is hirdettünk Isten igéje. Mert ha az emberek nem, akkor a kövek kiáltanának és magasztalnák az Úr nagyságát és dicsőségét: „Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull, de az Úr beszéde megmarad örökké...”

Ez persze korántsem jelentette azt, hogy ne töltött volna el szomorúsággal mindaz, ami a református testvérekkel történt. De advent van. És Jézus születésének ünnepe közeledtével én hinni akartam abban, hogy a reménytelenségben is van remény. Bármily apróság, amely ebben a helyzetben továbblendíthet, és erőt adhat...

Ha más nem, hát az a momentum, hogy a helyi evangélikusok gyakorolták a textusban emlegetett testvérszeretetet, és befogadták gyülekezeti termükbe a lelki menedéket kereső reformátusokat. És bár ebben a helyzetben ez természetes, magát a tényt talán mégsem mintegy mellékesen, csupán egy félmondatban kellene megemlítenünk, amint a világi tévériporter tette.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Adventi ima a gyülekezetben

Lelkés: Istenünk, ébressz fel az álmunkból, mert a te napod közelít felénk!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, segíts levetnünk sötét cselekedeteinket!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, taníts minket nappali világosságként élni!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, csillapítsd a bennünk feszülő indulatokat!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, bátoríts minket egy szép tetterre a mai napon!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, mozdíts ki minket egy nélkülöző társunk felé!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, ne szavazások és vitatkozások uralkodjanak rajtunk!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, adj a legkisebbek hangjának is utat közöttünk!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, formáld minket bánkódók és betegek vigasztalójává!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, tégy minket közvetlenné, egyszerűvé és hitelessé!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Istenünk, több lelket, mélyebb szeretetet és nagyobb szívét kérünk!

Gyülekezet: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldog az, aki beengedi őt.

Lelkés: Az Úr az ajtó előtt áll. Boldogok azok, akik beengedik őt.

Gyülekezet: Adj adventben békességet és új kezdetet gyülekezetünknek! Ámen.

■ SZABÓ LAJOS

FOTÓ: ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

HETI ÚTRAVALÓ

„Építetek utat a pusztában az Úrnak! Az Úr jön hatalommal.” (Ézs 40,3.10)

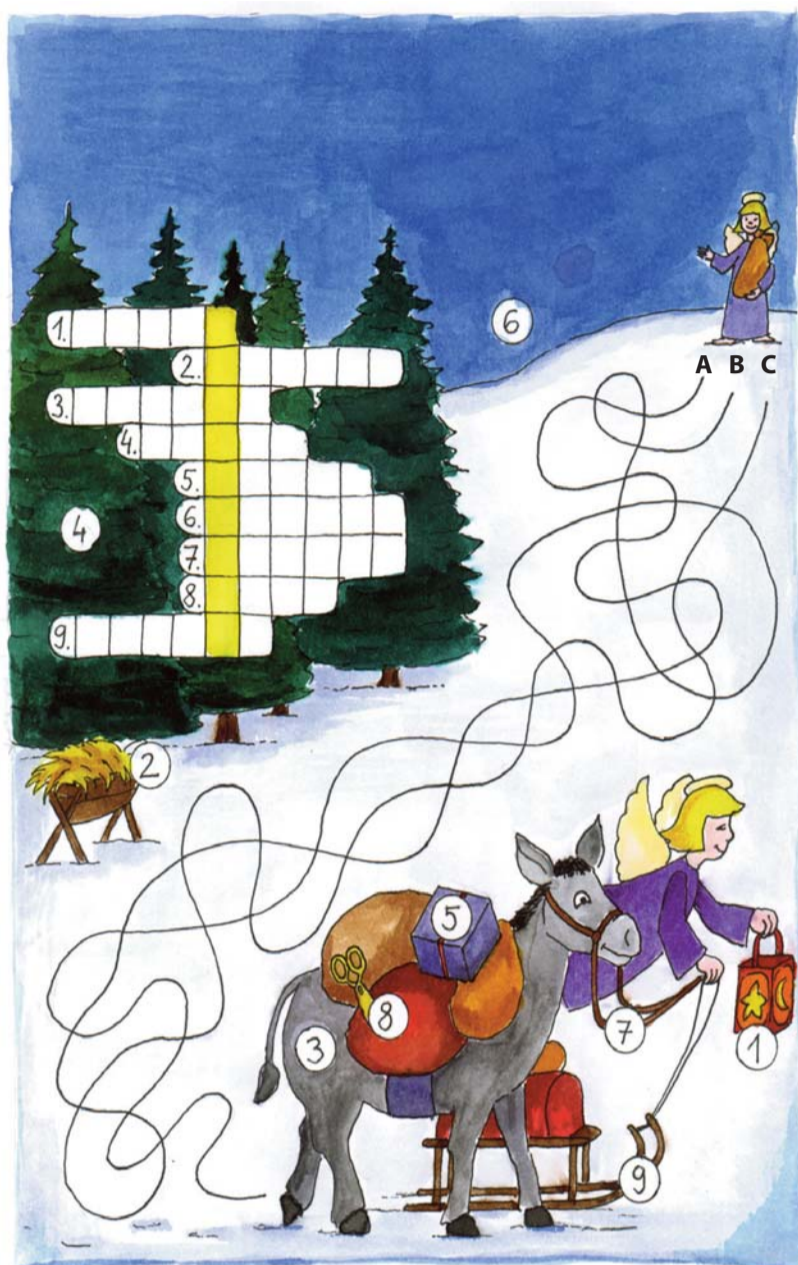
Advent harmadik hetében az *Útmutató* reggeli s heti igéi Keresztelő Jánosra, az Úr Krisztus hírnökére mutatnak, ő pedig Isten Bárányára, ki népe üdvözítőjeként jön el újra.

Senki meg ne tévesszen minket, mert az „Isten valamennyi ígérete Jézus Krisztusban lett igenné, és általa lett ámnenné Isten dicsőségére” (2Kor 1,20; LK). Higgyük: „...közel van a szabadulás az istenfőlkhöz, hogy dicsősége lakozzék földünkön.” (GyLK 727,9) Ki volt az előfutár – Luther szerint? „Sokra tartom Keresztelő hitét, sőt áldom az Istent, hogy ilyen hű tanút adott, aki az Isten Bárányára mutasson, de János – csak tanúja a világosságnak. Csupán segít, hogy a világosság gyermekei legyünk. Ebben aztán valóban fényeskedik.” Ki volt János – Jézus szerint? Ő Malakiást idézi válaszul: „Ő az, akiről meg van írva: *Íme, én elküldöm előtted követemet, aki elkészíti előtted az utat.*” – „És ha akarjátok, fogadjátok el, ő Illés, aki eljövendő volt.” (Mt 11,10.14; lásd Mal 3,1.23) De kinek tartja magát Pál apostol? Krisztus szolgájának és Isten titkai sáfárának. Mi se botránkozzunk meg János e kérdésén: „*Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várunk?*” és ne ítélkezzünk az Úr prófétái és apostolai felett – hagyjuk ezt őreá! „Ő majd nyilvánvalóvá teszi a szívek szándékait, és akkor mindenki Istentől kapja meg a dicséretet.” (Mt 11,3; 1Kor 4,5) De mit is prófétált a Keresztelőről az Ószövetség evangélistája? „*Kiáltó hangja szól a pusztában: Készítsétek az Úr útját, tegyetek egyenessé ösvényeit!*” (Mt 3,3) S mit kiáltott János? „*Teremjete hát megtéréshez illő gyümölcsöt!* (...) *Én vízzel keresztellek titeket, hogy megtérjete, de aki utánam jön, Szentlélekkel és tüzellel keresztel titeket!*” (Mt 3,8.11) S Jézus kérdése: kik is teljesítik mennyei Atyjuk akaratát, az öniagak vagy a bünösök? „*Mert eljött hozzátok János az igazság útján, de nem hittetek neki, a vámszedők és a parázna nők pedig hitték neki.*” (Mt 21,32) Visszajövetelém mi még meggondolhatjuk magunkat, hogy higgyünk abban az Úrban, akinek az útját készítette János. Az ő édesanyja hat hónappal előbb fogant, mint Mária, akihez így szólt az angyal: „*Üdvözlégy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van!*” Gábritel ezt is mondta a szűznek: „*Ne félj, Mária! Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak!* – *Íme, a te rokonod, Erzsébet is fiút fogant öregségére, és már a hatodik hónapjában van, (...) mert az Istennek semmi sem lehetetlen.*” (Lk 1,28.30–31,36.37) Ez Pál adventi áldása: „*Maga pedig a békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen, és őrizze meg a ti lelketekeket, elméteket és testetekeket teljes épségben, feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövételére.*” (1Thess 5,23) Isten erősít meg Krisztusban, s „*pecsétjével el is jegyzett minket, és a Lélek zálogát adta szívünkbe*” (2Kor 1,22). Ezért: „*Jól készítsétek útját, / A Vendég már közel!*” – de készítsd magad is, te kedves lélek, s a belévetett hited legyen egyedüli ékességed, „*Hogy útja készen álljon, / Ha Krisztus megjelen.*” (EÉ 140,2) Úgy legyen!

■ GARAI ANDRÁS

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Kedves Gyerekek!

A mai vasárnap már a harmadik gyertyát gyűjtjük meg az adventi koszorún. Ez azt jelenti, hogy már nagyon közel van Jézus születésének az ünnepe, a karácsony. A mostani *Napos oldalon* az angyalok is nagy készülődésben vannak. Segítsetek nekik! Áldott ünnepet és jó pihenést kívánok nektek a téli szünetre!

Szeretettel:

■ BODA ZSUZSA

1. feladat (balra)

Az angyalka véletlenül elveszített egy csomagot, de szerencsére a társa észrevette ezt! Melyik úton induljon el, hogy visszahesse a csacsi hátára?

Ha beírjátok a megszámozott dolgok helyes nevét a keresztrejtvénybe, akkor pedig megtudhatjátok, mik vannak a dobozokban.

2. feladat (jobbra)

Szép szokás, hogy üdvözlőlapot küldenek egymásnak az emberek az ünnep előtt. Írjátok a bélyegeken látható betűket azokba a házakba, amelyekhez a borítékok útja vezet, hogy megkapjátok a helyes megfejtést.

3. feladat (lent)

Ha beírjátok az alakok betűit az árnyképük alá, akkor egy szót olvashattok össze. Miért fontos ez karácsonykor?

■ HERÉNYI ISTVÁN

Egy laikus stratégia

Az *Evangélikus Élet* 2009. évi 36. számában jelent meg *Próhla Gergely* országos felügyelő cikke *Honnan hová, evangélikus egyház?* címmel. A cikk nem titkolja, hogy „nagy a baj”, és ha egy pillantást vetettünk az írás megállapításait szemléltető grafikonokra, akkor be kellett látnunk, hogy bizony nem túloz: valóban válságban van az egyház. A statisztikai mutatók jelezte riasztó folyamat azonban csak a mi egyházunk belügye, a nagyvilág szempontjából szinte majdnem lényegtelen.

Vegyük azonban észre, hogy a válság nemcsak a mi egyházunkat érte el, hanem a világon általános az egyházak válsága. Honnan látszik ez? Onnan, hogy az egyházak képtelenek betölteni hivatásukat, *képtelenek fenntartani a kapcsolatot Isten és a társadalom között*. A világunkat fenyegető minden válság (gazdasági válság, globális felmelegedés, környezetszennyezés stb.) okai között nyilvánvalóan látszik az, hogy a pénz, a mammon hatalma erősödött meg az isteni akarattal szemben.

Mi kellene ahhoz, hogy az egyház az említett hivatását be tudja tölteni? Nyilván rendben kellene lennie az Isten és egyház közötti (vertikális), valamint az egyház és a társadalom közötti (horizontális) kapcsolatnak is. Sajnos mindkettővel bajok vannak.

Az, hogy Isten és az egyházak kapcsolata nem megfelelő, abból is látszik, hogy az egyházak nem tudnak immúnisak maradni a társadalom fertőzéseivel szemben. Az egyházakban is vannak botrányok, korrupció, gazdasági visszaélések, kontraszelekció. Alkalmatlan, hitelüket vesztett emberek, képmutató farizeusok is betöltenek felelős pozíciókat, akik közül sokan karriert építenek ahelyett, hogy a hivatásukat próbálnák meg betölteni.

Az pedig, hogy az egyház és a társadalom közötti viszony sincs rendben, kitűnik abból, hogy még olyanok is elutasítják az egyházzal szemben, akik az egyház tanításával egyébként szimpatizálnak. Ez nyilván – legalább részben – következménye az előző bekezdésben leírtaknak.

Mit lehet tenni e két kapcsolat javítása érdekében?

Isten és ember között a megromlott kapcsolat helyreállítását minden esetben bűnvallással és bűnbánattal kell kezdeni. Az egyház esetében ez azt jelenti, hogy *őszintéknek kell lenniük*, nem elkendőzni a hibákat, hanem feltárni őket. Sokszor már az igazság kimondása is elindíthatja a javulás folyamatát, *ha azonban ez nem elég, akkor tovább kell lépni!*

Nézzük meg az egyházi médiában

tükröződő egyházképet! Valós kép ez? Érzékeljük azt, hogy nagy baj van az egyház? Azt hiszem, hogy nem, mert *nincs hagyománya az őszinte kritikának*.

A hibákról csak „diplomatikusan”, csak „vajt fülűek” számára érthető módon szokás beszélni, ha valaki nem ezt teszi, akkor hamar számon kéri rajta a „negatív hozzáállást”. Persze néha szó esik a bajokról, de csak lábujjig szintjén, amelyet rezignáltan tudomásul veszünk. Ébresztő, mozgósító hangon csak ritkán foglalkozunk velük.

Meg kellene erősödnie annak a felelős kritikai hangnak, amely az egyház javát szolgálja. Ha ugyanis a bajokról csak a világi sajtóból értesülünk, az már régen rossz. Úgy érzem azonban, hogy az egyházban hiányoznak a kritikusok, akik a cikkeket megírják, és hiányzik az igazi érdeklődés, a felelős gondolkodás és az őszinteség, amely a kritikák megvitatásához szükséges lenne.

Egyházi alkalmazottakon bajos lenne számon kérni azt, hogy nem bírálják kenyéradójukat még akkor sem, ha ők többet és jobban látnak: ez elsősorban a mi feladatunk marad – világiaké. Fel kellene rázni az egyházi közvéleményt, és *el kellene indítani egy belső megtisztulási folyamatot*, amelynek eredményeképpen az egyház sokat visszanyerhetne hiteléből és a társadalom szimpátiájából is!

A társadalommal való jó kapcsolathoz olyan erős gyülekezetekre lenne szükség, amelyek – Isten ígéjének ismeretéből származó és az egész társadalom javát szolgáló – kisugárzása túlnyúlik a saját határaikon.

A gyülekezet erejének egyik legfőbb jellemzője a közösségi összetartás, a gyülekezetben belüli kapcsolatok minősége, *ez pedig elsősorban a gyülekezet tagjainak templomon kívüli kapcsolatain keresztül mérhető*: ismerik egymás családját, gondjait, gondolatait, problémáit, és számíthatnak is egymás segítségére. Bár van olyan gyülekezet, amelyben többen állítják, hogy minden rendben van, ez azért nem általános.

Vegyük sorra, hogy milyen kapcsolatokon és hogyan lehetne javítani!

1. Javítani kellene a *gyülekezet és a lelkész* kapcsolatát. Ismerkedjenek meg személyesen! Az istentisztelet után a templomkapuban történő kézfogás pusztán szimbolikus jelen-

tőségű. Az igazi eszköz a családlátogatás lehet. Tökéletlen megoldás az, ha ezt a lelkésztől áldozatkész hívek átvállalják. Olyan, mintha az orvos helyett mindig csak az ápolónővel léphetnénk kapcsolatba. Az igényt újra és újra megfogalmazzák különböző fórumokon, de az eredmény egyelőre nem kielégítő. Persze a készségnek meg kell lennie a lelkész és a gyülekezeti tagok részéről egyaránt.

2. Javítani kellene a gyülekezeti csoportok (bibliai közösségek,

bibliakörök, baba-mama kör stb.) tagjainak *csoporton belüli* kapcsolatát. Erre alkalmasak lehetnek az olyan, templomon kívüli programok, mint a kirándulás, nyaralás, múzeum- és színházlátogatás, gulyás- és grillparti, kártyaparti és társasjátékozás stb. De egy-egy feladat (például stratégiai készítés, mint a *Credo* 2009. évi különszámában olvashattuk, vagy kertrendezés, építkezés stb.) közös megoldása is összekovácsolhat egy közösséget.

3. Javítani kellene a *gyülekezeti csoportok egymás közötti* kapcsolatát. Általában a gyülekezeti csoportok „nem átjárhatóak”: aki kinő az ifjúsági bibliakörből, nem lesz automatikusan a felnőttbibliakör tagja. A csoportok többnyire egy-egy lelkész vagy laikus vezető körül jönnek létre. A vezető kilépésével, elköltözésével (esetleg halálával) sokszor a csoport is megszűnik. *A különböző csoportok tagjai gyakran nem is érzik azt, hogy ugyanannak a gyülekezetnek a tagjai*. Az előzőekben említett, templomon kívüli programok itt is segíthetnek.

4. Javítani kellene a *családok* kapcsolatát. Különösen jó lehetőséget ad erre, ha a gyerekek osztálytársak, iskolatársak vagy barátok. A névnap és születésnap összejövetelek a szülők számára is jó ismerkedési alkalmak lehetnek.

5. Javítani kellene a *gyülekezetek egymás közötti* kapcsolatát, nemcsak a távoli (esetleg külföldi) testvérekkel, hanem *elsősorban a szomszédos gyülekezetekkel*. Nem szabad attól fél-

ni, hogy egyesek esetleg majd – megismerve a másik gyülekezet életét – kedvet kapnak arra, hogy „átigazoljanak”. Fontosabbak a kétoldalú kapcsolatok, mint a nagy összegyűlt találkozók.

Valamikor a nyolcvanas években Dortmundban láttam olyan gyülekezeti termeket, amelyek pillanatok alatt átalakíthatók voltak egyéb közösségi célokra is. Az egyikből példá-

vagy a sörözést áhitattal kezdeni. A lelkészeknek célszerű minél több ilyen alkalmon jelen lenniük: egyedülálló alkalom a hívek személyes megismerésére.

Összefoglalva tehát: az egyház válságából való kilábalásra csak az említett vertikális és horizontális kapcsolatok javításával látok lehetőséget. A vertikális kapcsolat javítása az egyház vezetőinek feladata, nélkülük megoldhatatlan. Mi, laikusok ebben legfeljebb támogathatjuk őket. A horizontális kapcsolatok javítása elsősorban a laikusokra vár, nélkülük megoldhatatlan. Reméljük, hogy számíthatunk a „hivatásos állomány” részvételére is.

Kongassuk a vészharangot! Ébresszessük az egyház iránt felelősséget érző híveket, és ha magunkat ilyennek érezzük, *ne legyünk restek tenni is valamit* (sok az ötlet, kevés a munkakész)! Lebegjen a szemünk előtt az, hogy az egyházak válsága az egész emberiség válsága! Az Istennek való hátat fordítással csak a vesztünkbe rohanhatunk!

Olvasóim könnyen érezhetik azt, hogy nem mondtam semmi újat, és igazuk is van: a leírt gondolatokat az egyházi médiából (internet, levelezőlista, fórumok stb.), lelkészekkel és nem lelkészekkel való beszélgetéseimből gyűjtöttem össze és rendszereztem, így mások is találkozhattak már velük. Amit leírtam, az tulajdonképpen stratégia. Olyasmí, mint az *Élő kövek egyháza* című dokumentum, csak ez talán kevesebb betűvel (ami megöl) és több lélekkel (aki megelevenít) próbál kiutat keresni az egyház válságából. Az előbbi megvalósításához pénz kell, sok pénz, az én javaslatomhoz viszont „csak” egy-egy lelkes szervező, illetve bátorság a megtisztuláshoz. *Ha pénz nélkül nem lehet kihúzni az egyházat a csávából, akkor elveszett*.

Nem akarom az említett (*Élő kövek egyháza*) dokumentumot most bírálni, ezt megtettem már több alkalommal. Csúpan egy szerencsétlen mondatra szeretném felhívni a figyelmet: „A többség által elfogadott és támogatott döntéseket pedig (további kritizálás helyett) vállalni kell és következetesen megvalósítani.”

Ez a mondat úgy hangzik, mint egy politikai párt belső alkotmányában a pártfegyelem megfogalmazása. Az egyház nem párt. Mellesleg azt sem tudom elképzelni, hogy miként lehetne rávenni az egyház laikus tagjait, hogy meggyőződésükkel ellentétes döntések megvalósításában részt vegyenek. *Laikusok közreműködése nélkül viszont semmilyen stratégiával sem lehet az egyházat a válságából kivezetni*.

HIRDETÉS

szeretet.éhség.hu

Csekket kérhet 06 1 205-3955

Országos Adventi Pénzadománygyűjtés, hogy még több családnak segíthessünk!

Magyar Ökumenikus Segélyszervezet

Dr. Podmaniczky Pál emlékezete

▶ **Hatvan éve, 1949. október 3-án hunyt el Sopronban dr. Podmaniczky Pál teológusprofesszor. A Lelkipásztor című folyóirat 1949. novemberi számában Szabó József püspök búcsúzott tőle. Az alábbiakban az ő megemlékezését adjuk közre, Isten iránti hálával evangélikus elődeinkért, hogy életük példája a mi hitünk megerősödését is szolgálja.**

Nagya tágult, tiszta szempár, szüntelen mosoly, nagy szív, meleg szó, semmi összetettség, csupa egyszerűség: ez volt Podmaniczky Pál.

Úgy járt közöttünk, mint az evangélium derűs fáosza, minden vonásán, mozdulatán átragyogott az örök nagy örömhír.

Beskatulyázott, szívűre nyomorodott világunkban nekem most az tűnik fel felőle, hogy milyen széles skálájú ember volt. Származásánál és egyéniségénél fogva tipikusan urbánus ember, sőt soknyelvű kozmopolita volt. De a felsőszeli parasztyülekezet magyar népének ő tudott a legkedvesebb papja lenni.

Mozgalmi kereszténység titkár-ságából egyetlen hittudományi karunk professzori székébe érkezett. Határozott vonalú pietista, de a lelkes kar barthianus ágától az ólutheránus ortodoxokig mindenkinek kedves volt.

Egyetemi tanár volt, de prédikál-

ni szeretett legjobban. Filozófiát tanított, de tisztább evangéliumot senki sem hirdetett nála. A tudomány márványlépcsős csarnokában forgolódott, de szíve a messze szigetek pogány világát járta.

Jó tollú író, mégis inkább alázatos fordító. Tucatnyi nyelven beszélt, de a kisgyermekes megértették. Nagy szintéziseket látott, s kis cikkekben aprózta szét magát.

Sokat vesződött gyenge egészségével, de alig tudom megszámolni, hány könyve, írása maradt, s lelke utolsóig tervektől zsongott. Roskaton járta élete próbás útjait, de egyik legutolsó írásában ezt írja: „Isten siet, szolgálai is siessenek!”

Köszönjük Istennek sok tanítását, áldott szolgálatát!

Amikor tanítványai egyszerű feketekoporsóját vitték sírja felé a soproni temetőben, finnből hozott két kedves éneke zengett a fátyolosan alkonyodó őszi levegőben:

*Szelíd szemed, Úr Jézus,
Tekintsen rám, ha roskadok;
Adjon békét, bocsánatot
Szelíd szemed, Úr Jézus!*

*Uram, ó, add, ha vándorutam
Majd véget ér itt e borúban,
Elérjek hozzád,
S te fényes orcád
Hadd lássam én.*

Távolodó hangon mintha ő is velünk énekelt volna.

■ SZABÓ JÓZSEF

Pestszentlőrinci érdeklődők

▶ **Egy pohár meleg tea, barátságos légkör és néhány kedves szó fogadta azokat, akik december elsején délután beléptek a pestszentlőrinci evangélikus templomba. Kissé beljebb könyvek, CD-k, fából készült szép ajándéktárgyak sorakoztak hívogatóan, hogy kedvezményes adventi-karácsonyi vásárral örvendeztessék meg azokat, akik vásárolni, körülnézni vagy egy kiadvány kapcsán véleményüket megosztani jöttek.**

Később az orgona hangja jelezte: eljött az emlékezés ideje. A gyülekezet-szervező, templomépítő lelkeszt, *Sokoray Károlyt* pontosan nyolcvan évvel ezelőtt iktatták be, s a templom felszentelésének is lassan itt a hetvenhetedik

évfordulója. Hogyan becsülheti meg a gyülekezet egykori lelkipásztorát, akinek munkája gyümölcseivel ma is lépten-nyomon találkozhat? Úgy, hogy példáját követve hirdeti az evangéliumot, odafigyel az újonnan betérőkre, és engedi, hogy Isten megmutassa a közösségen keresztül az erejét.

Este kezdődött a LÉT (Lőrinci Érdeklődők Teaháza): a gyülekezeti tagok és az érdeklődők *Mádál Dalma (képünkön)* életébe pillanhattak be. Hallhattak gyermekkoráról, egykor harcias egyéniségéről, a családja iránti elkötelezettségéről, példaképeiről, a hit fontosságáról, a kegyelemről, melyért naponta hálát ad.

Dalma asszony – mint a korábbi államelnök felesége – felelevenített néhány emlékezetes találkozást is, például a spanyol királynéval, aki olyan otthont alapított, ahol sérült gyerekek tanulhatnak szakmát, és élnek meg munkájukból.

Kiderült az is, hogy Mádál Dalma számára milyen fontos a karitatív

szolgálat: kötelességének érzi, hogy segítsen azokon, akiken csak tud. A Katolikus Karitászszejtőszolgálati nagykövete. Az általa 2006-ban létrehozott Istenadta Tehetség Alapítvány szegény sorsú, tehetséges, kisteleplésen élő fiatalok középiskolai kollégiumi nevelését támogatja. Örömmel mesélt egy – hajléktalanoknak tartott – misén való részvételéről, a velük való kézfogásról, beszélgetésről, könnyeiről; az ételosztásról a Nyugati pályaudvarnál; az asszonyokról, akik süteményt sütnek, ruhát gyűjtenek. S hangsúlyozta, hogy bár ma mindent a türelmetlenség és az agresszivitás jellemez, a szelídség mégiscsak többet ér – igazolja ezt például egy erdélyi polgármester, akit ez indított arra, hogy jót tegyen *Böjte Csaba* árváival...

„Áldott légy, te betlehem-i Gyermek! / Áldott légy, hogy elhozta a fényt, / az élő bizalmat, reményt!” – ez az ének zárta a lőrinci adventi napot. S a fényről nemcsak énekeltek a jelenlévők, hanem tovább is adták egymásnak a lángot, és sorra gyulladtak meg a kezekben a gyertyák. Így indult haza mindenki, s vitte a fényt – ki a templomból –, ezzel a jelképes mozdulattal is hirdette: a templomon kívül lévőeknek is szükségük van a világ világosságára...

■ HULEJ ENIKŐ

Gyertya, kuglóf, kávé – avagy vendéglátás Aszódon

Az aszódi gyülekezet családi istentiszteletén advent első vasárnapján *D. Szebik Imre* nyugalmazott püspök hirdette az ígét. Az igazi adventi vendégre, Jézusra irányította a figyelmet, aki úgy szeretne formálni bennünket, hogy az embereket ne a közöny, hanem Isten szeretetének melege hassa át. Hangsúlyozta, hogy ezt

leginkább a körülöttünk élő emberekhez való odafordulásban tudjuk megélni, s így válhat az advent igazi élmennyé minden közösségben.

Rímelt erre a gyülekezet lelkészének, *Lőrincz Csabának* és néhány gyülekezeti tagnak a kezdeményezése, hogy az ígéhallgatáson kívül kötetlenebb formában is éljék meg a

gyülekezet közösségét. A családi istentisztelet után a jelenlévők át is vonultak a gyülekezeti terembe, ahol az adventi koszorú első gyertyájának meggyújtása – és a püspök feleségének hangulatteremtő éneke után – kuglóf és kávé mellett töltötték el testvéri közösségben egy kellemes órát.

■ BÁRDOSSY TÍMEA

Zsuzsi mama kilencvenéves

▶ **Minden vasárnap ott ül az oszlop mellett a kilencórás istentiszteleten. Ő érkezik elsőként. Így nőtt fel, ezt a szlovák kegyességet hozta magával a kiskőrösi evangélikus gyülekezetből. Hogy miként került a „tót” *Litauszki Zsuzsanna* a szomszédos „sváb” Soltvadkertre akkor, amikor ez nem is volt annyira természetes? Milyen volt a két világháború közötti falusi élet? Erről meséljen maga a születésnapos!**

– Négyen voltunk testvérek, én voltam a legidősebb. Lány létemre sok olyasmit el kellett végeznem a háznál, ami férfimunka volt. Lovakkal bántam, dolgoztam a földéken. Kilencévesen megtanultam kerékpározni, és bejártam a falut. Ez akkori-ban nem volt divat, csóválták is a fejüket az öregasszonyok. De aztán, amikor tizenöt évesen elmentem apámmal biciklivel Pécsre meglátogatni a katonáskodó nagybátyámat, akkor sokan büszkék voltak rám.

– *Milyen volt a családi fegyelem? Mennyire fogták keményen a „nagy-lányt”?*

– Naplementére a kapun belül kellett lennünk. Amikor az egyik udvarlóm hazakísért, és még beszélgetni akartunk az utcán, apám kiküldte a hűgomat ezzel az üzenettel: elég most már ebből a fiúból, irány befelé!

– *Hogyan ismerte meg a férjét, a soltvadkerti Győri Pétert?*

– Leventeversenyt rendeztek Kiskőrösön ősszel, mi meg arra sétáltunk a többi lánnyal. A verseny után táncmulatság következett. Először egy kőrösi legény kért fel, de másodjára már a leendő urammal táncoltam. Nem is halogattuk az esküvőt: 1939. december 2-án adott össze minket *De-*

dinszky Gyula lelkész a kiskőrösi evangélikus templomban. Ezután Csáborra kerültem, az uram családjához. Anyósomékkal jól elvoltam a tanyán. Dolgozni kellett: föld, szőlő, szántó, lovak, tehének, tyúkrok... Nem unatkoztunk. Aztán 1942-ben beköltöztünk a faluba, és megszülettek a gyerekek.

– *Nem volt gond a kiskőrösi lánnyal Soltvadkerten?*

– Két héttel az esküvő előtt mondtam az uram, hogy tegyem le a sokszoknyás kőrösi ruhát. Itt más viselet járja: szűkebb szoknya és kötő. Úgyhogy átöltöztem. De azért amikor bejöttek az oroszok, 1944 őszén, akkor jól jött, hogy tudtam velük beszélni, mert odahaza még jobban a tót szó járta a magyar mellett. Aztán megléptem az oroszoktól, mert látták, hogy értem a szót, és danoltatni akartak. Meg még ugyan mit nem...

– *Mire emlékszik szívesen a felnőtt-korából?*

– Mindig megtaláltam a munkát és a jókedvet! Korán kelő vagyok: mire a szomszédok felébredtek, én már rendet csaptam az udvaron, utcán. Volt, hogy a kiskőrösi rokonokat is végiglátogattam addig biciklín. Ahol kértek, segítettem is: lakodalmakra kalácsot sütöttem, vagy éppen a konyhán dolgoztam a nyolcvanas évek elején a főtí kántorképző tanfolyamon – amikor ti voltatok ott a tanulók!

– *És kilencvenévesen hogyan telnek a napjai?*

– Tizennyolc éve özvegy vagyok, és most már a gyerekeimnél lakom. Mindhárom szívesen fogad, de ugyanígy az öt unokám és a nyolc dédunokám is. Biciklire már egy ideje nem ülök. El vagyok tiltva. De még segítik a ház körüli munkákban, ahol tudok, beszélgetünk, és vasárnaponként elvisznek a templomba. Mert nekem ott a helyem.

■ *Lejegyezte:*

IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

HIRDETÉS

A Páratlantklub következő alkalmát december 14-én, hétfőn 18 órai kezdettel tartjuk a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának földszinti termében (1085 Budapest, Üllői út 24.). Vendégünk *Pintér Károly* nyugalmazott evangélikus lelkész lesz, aki *Szabadító született* címmel tart előadást.

A Páratlantklub ötletgazdái és a Magyarországi Evangélikus Egyház Női Missziói Szolgálat

Istentiszteleti rend • 2009. december 13.

Advent 3. vasárnapja. Liturgikus szín: lila. Lekció: Mt 11,2–10; Ézs 40,1–8(9–11). Alapige: 2Tim 1,8–14. Énekek: 140., 136.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Felső** de. 10. Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztójanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Mártonffy Marcell; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv., Keken András-emlékistentisztelet); du. 6. (asztali beszélgetések) dr. Fabiny Tamás; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) dr. Csepregi András; de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Haller u. 11. 19–21. I. emelet** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpádné; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Tóth-Szöllős Mihály; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. 11. (úrv., gyerekkarácsony) Tamásy Tamásné; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Pónicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. Grendorf Péter; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (templomszentelési hálaadó) Gáncs Péter; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Máttyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Csak a jelen

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Ha decembert írunk, menetrendszerűen megérkeznek a jövő évre vonatkozó találgatások. Ha csak az informatikai szektort nézzük, akkor könnyűszerrel találhatunk becsléseket, hogy milyen sebességű és hány magot tartalmazó processzort építenek majd az új gépekbe, vagy miképpen alakul az IWIW és a Facebook.

E sorok írója már csaknem három hónappal ezelőtt adott elő a Masters of Library and Information Science konferencián, amelynek egyik szekciója a könyvtáraknak a digitális érába tagozódásával foglalkozott. Az akkor lépten-nyomon hangoztott Web 2.0 kifejezés még elég szokatlan volt a könyvtáros füleknek, de aki manapság a Twitteren pörgő fejlesztők és onlinemédia-szakemberek előtt használja, úgy érezheti magát, mint aki valami divatjamúlt dolgot emleget. Egyikük nemrég azon elmélkedett, hogy vajon mikor is veszett ki a szaknyelvből a *szörfözés* kifejezés, amely a Google keresőjének uralma előtti időszakot jellemezte, amikor a legtöbben még a linkeken keresztül navigáltak az egyes weboldalak között.

Az Oxford University Press minden évben megválasztja az év szavát. 2009-ben ez az *unfriend* lett. Az ige – magyar megfelelője *baráttalant* lehetne – azt a cselekvést jelenti, amikor a felhasználó egy közösségi oldalon törli az egyik ismerősét. A szó népszerűsége jól leírja használatának körülményeit: már túl sok a netes kapcsolat, már túl sok időt rabol el az ismerősök tevékenységének

követése. Már túlságosan itt van a Web 2.0, legalábbis annyira, hogy már nem is nevezzük nevén. Jövőre vajon melyik szó fog majd kikopni a használatból, és mi lesz 2010 legkedveltebb új jövevénye?

Lesz-e vajon új szó az idejétmúlt-ra? Fogják-e vajon gyűjtőfogalommal illetni azokat a jelenségeket, amelyek már nem tartoznak a mainstreambe, hanem csak a longtailból bányászhatók elő? Aki ma egész napját az internet előtt tölti, másnap már nem vesz újságot, ez nem új dolog. De ő már tévéhíradót sem néz aznap, mert fél nappal az esemény megtörténte után lejárt lemeznek számít a hír...

A pillanatnak élés nem kedvez azoknak a közösségi oldalaknak sem, amelyek emlékgyűjtésre szakosodtak. A *Futrinka* (futrinka.hu) és az *Emlékgép* (emlekgep.hu) egyaránt tavaly indult, de most látszólag mindkettő stagnál. Bár annak idején a sajtó remek ötletnek tartotta őket, és mindkettőnél egy-egy IWIW-főember bábáskodott alapítóként, a nagy áttörés egyik esetben sem következett be.

Nem biztos tehát, hogy egy elsőre remeknek tűnő ötlet életképesnek bizonyul, mert egy év alatt még magyar viszonyok között is annyira fel kell tudni futtatni egy oldalt, hogy le-

hessen számolni a befektetett javak megtérülésével. Így bebizonyosodott, hogy az internet szüntelen változása egyfajta *carpe diem* érzetet kelt a használóiban, és azok a kísérletek, amelyek régmúlt eseményeket akarnak új életre kelteni, úgy látszik, kudarcra vannak ítélve. Egyre kevesebb idő jut a múlton való merengésre, amikor a jelen információáradata kimeríthetetlennek tűnik.

A most mindent elsőpró hatalmának vonzásában idén virágoztak fel azok a technológiák, amelyek valós idejű keresést tesznek lehetővé. Így nem kell a látogatónak pontosan tudnia, hogy mi is történt valójában, mert a különböző keresők már rövid időn belül az aktuális témákat fogják megjeleníteni. A *Google Trends* (<http://www.google.com/trends>) a legfrissebb twitteres bejegyzéseket is pár másodperces eltéréssel dolgozza fel és teszi elérhetővé a felhasználó számára.

Az adatok keletkezése és szétterjedése közötti idő jelentősen lerövidült, ezzel párhuzamosan a legtöbb emberre a hasonló sebességgel történő információgyűjtés feladata hárul. Az év szava, az *unfriend* annak a kifejeződése, hogy a jelenlegi internetező legnagyobb gondja a friss információk megfelelő szűrése és rendszerezése. Az elkövetkező év egyik nagy kihívása az lesz minden közösségi oldal számára, hogy kezelhetővé tegye az egyre több újonnan keletkező információt. Amelyik erre nem lesz képes, az veszíteni fog – a „nincs nekem erre időm” szedni fogja áldozatait.

■ NAGY BENCE

EVÉL & LEVÉL

Soltvadkerti időszámítás

Átolvasva *dr. Harmati Béla* nyugalmazott püspök ünnepünkről közölt írását egyházunk hetilapjának múlt heti számában (15. oldal – *Pontosítás*), teljes mértékben osztom püspök úr véleményét: sajnálatos elírás, illetve pontatlanság történt. Mi ugyanis valójában a 20. *tanévet* ünnepeljük! Nem egyszeri alkalommal, hanem egy ünnepségsorozattal, melynek első eleme volt a püspök úr által kifogásolt időpontban tartott alkalom. (A soron következő a december 10-én tartandó adventi koncert...)

Azért döntöttünk a „tanév” ünneplése mellett, mert ez áthidaló megoldásnak tűnt. Gyülekezetünk és óvodánk ugyanis – *Káposzta Lajos* lelkész elődök vezetésével – 2004. november 26–28-án ünnepelte felszentelésének tizenötödik (!!) évfordulóját. Ha ehhez hozzáadunk öt évet, akkor az idei esztendő, azaz a 2009-est kapjuk, miközben világosan tudjuk, hogy az óvoda alapításának dátuma 1990. Hogy ne vonjuk kétségbe az öt éve történt ünnep létjogosultságát, de a matematika törvényeinek se mondjuk ellent, így esett a választásunk erre az áthidaló megoldásra. Úgy vélem, a „tan” szócska sajnálatos elmaradása és utólagos pótlása megfelelő magyarázat a püspök úr kifogására.

Mindazonáltal már most ezúton is tisztelettel meghívom – egyházunk akkori vezetőivel egyetemben – püspök urat is az ünnepségsorozat záró alkalmára, amely, ha Isten is éltet, 2010. március 20–21-én vagy május 15–16-án lesz.

Őszintén remélem, hogy püspök úr baráti befolyása, közbenjárása révén tizenkilenc éve indult óvodánk ünnepségsorozatának záróalkalmán meghívott vendégeink közt köszönhetjük majd *Káposzta Lajos* lelkész elődömet is, aki ezúttal elfogadja meghívásunkat!

Köszönve észrevételeit, őszinte tisztelettel és szeretettel:

HOMOKI PÁL lelkész (Soltvadkert)

Advent határok nélkül

„Mindig adventben élünk” – írta *Dietrich Bonhoeffer*, és hozzátehetnénk: mindenhol, határon innen és túl egyaránt.

A debreceni evangélikus konfirmandusok csapata az új egyházi év kezdete előtt egy nappal, a megszokott szombat délelőtti konfirmációi óra helyett korán reggel felkerekedett, hogy – lelkészük, *Réz-Nagy Zoltán* vezetésével – ellátogasson a nagyváradi testvérgyülekezethez.

Vendéglátóink nagy szeretettel fogadtak bennünket. A Partiumi Keresztény Egyetem dísztermében rendezett, már hagyománnyá vált adventi kézműves-foglalkozásba kapcsolódhattunk be, amelyen ki-ki kedve szerint karácsonyi üdvözlőlapot, karácsonyfadísz vagy adventi koszorút készíthetett, s a mézeskalácskészítés fortélyait is elleshettük.

A továbbiakban zenepedagógusok foglalkoztak a legkisebekkel, míg a fiatalok *Mátyás Attila* helyi lelkésszel és *Réz-Nagy Zoltánnal* egy külön teremben arról beszélgettek, hogy miként készülnek a konfirmációra, és mit is jelent az advent ma Erdélyben és Magyarországon. Az ünnepkör hagyományainak és evangélikus vonatkozásainak felelevenítése és méltatása mellett mindnyájan egyetértettünk abban, hogy ebben az időszakban a hangsúly a készülődésen van, melynek csak akkor van értelme, ha fejlődést hoz magával.

ASZTALOS RICHÁRD lelkészjelölt (Debrecen)

Kiskunhalasi levél

Igazi (mese)hősként tevékenykedik Cinkotán *Szeverényi János* missziói lelkész, az Evangélikus Missziói Központ igazgatója. Igaz ugyan, ő édesanyjának tizenegyedik gyermekeként szerényen, áruházban jött, nem királyi díszben. De hogy sikeresen felveszi a küzdelmet a „sárkányokkal”, azt érezni lehetett személyes hangú, élettel teli beszámolójából, melyet november 14-én hallgathattunk meg az evangélikus imaházban. Mert ugyan kinek van ma anyni ereje – hacsak nem Istentől –, hogy négy saját gyermek nevelése mellett még sok-sok ember gondját, baját felvállalja, s tetteivel, imáival szabadulást szerezzen másoknak is? Én az ilyen embert nevezem – korunk szokása ellenében – sikeresnek. Eredményes munkája nem a véletlennek köszönhető, hanem annak, hogy ő a legnagyobb király – Jézus Krisztus – mellett döntött, s tanítványaként akar élni.

Előadásában hangsúlyt kapott, hogy Krisztus is a nép közé ment, a leghektóznapi helyeken fordult meg, s nem zárkózott el még a veszedelmes kórt terjesztő leprások elől sem. Krisztus követőinek pedig mindegyik feladatuk, hogy felvegyék a harcot a tudatlansággal, a bűnnel (szimbolikus nyelven: sárkányokkal, kígyókkal stb.), mert a legtöbb bajt ezek okozzák.

Sokan és sok helyen megfogalmazták már, előadásában *Szeverényi János* is, hogy minden gazdasági válság oka elsősorban a lelki válság. Földünk lakóinak nagy része ugyan ezt még nem képes beismerni, de aki felismerte és megtapasztalta, hogy Krisztussal van kiút, annak kötelessége „fényt vinni a sötétségbe”.

Nagyon szép emberi példa áll előttünk a missziói lelkész személyében. Én is javasolom, mindannyian kérjük Istentől Krisztus fényét, s vele sikeresen megküzdünk „sárkányainkkal”. Ha nem lenne elég hitünk hozzá, emlékezzünk vissza: gyermekként még mindannyian hittük, hogy a mesék igazak. Bár igazság felismeréséhez meg kell értenünk a szimbólumok nyelvét, a mögöttes rejtett igazságot, de Krisztus segít ebben, s így biztat változásra: „*Bizonny, mondom néktek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába.*” Kérjük hát Istent, áldja meg életünket, fogadjon vissza minket, eltévedt gyermekeit.

Kedves evangélikus testvérek! Nagyon szépen köszönöm férjemmel együtt a meghívást! Örülünk, hogy együtt lehettünk!

BOGNÁR ÁGNES (a római katolikus egyházközség tagja)

Tisztelt Olvasóink és Előfizetőink!

► **Ahogy az *Evangélikus Élet* november 29-ei számának első oldalán már olvashatták, 2010-ben nem változik a lap ára: egy lapszám továbbra is 250 forintba kerül majd. Az éves előfizetési díj továbbra is 13 000, a féléves 6500, a negyedéves 3250, az egyhavi 1085 forint lesz.**

Páratlan páros kedvezmény

Páratlan páros kedvezményünk keretében továbbra is jelentős kedvezménnyel hosszabbíthatja meg előfizetését, ha egy új előfizetőt toboroz az *Evangélikus Élet* olvasótáborába – ráadásul az új előfizető is kedvezményben részesül!

Ha tudomása van arról, hogy gyülekezetében – ismerősei, barátai körében – valaki fontolgatja, hogy előfizet a lapra, hívja fel figyelmét akciós ajánlatunkra, és szíveskedjenek.

Önnel mindössze annyit kell tennie, hogy – mielőtt meghosszabbítja meglévő saját előfizetését (azaz díjbekérő levelünk kézhezvételét követően postán vagy banki átutalással befizeti az előfizetési díjat) – kapcsolatba lép az *Evangélikus Élet* szerkesztőségével, és megadja annak az új előfizetőnek a nevét és az elérhetőségét (postázási címét és esetleg a telefonszámát), aki az Ön közvetítésével készül megrendelni lapunkat.

S hogy milyen kedvezményekre számíthat?

Ha Ön negyed évvel hosszabbítja meg előfizetését, akkor további egy hónapig ingyen kapja újságunkat. Dönthet ennél nagyobb időtartamú hosszabbítás mellett is, ez esetben arányosan nő az „ajándék-hónapok” száma: féléves előfize-

téshez két, háromnegyed éveshez három, egész éveshez pedig négy további hónap az ajándék. Az „ajándék-hónapokat” természetesen akkor írjuk jóvá az Ön számára, amikor az Ön által megnevezett személy ténylegesen előfizetett az *Evangélikus Életre*. Lapunk új előfizetői szintén előfizetésük időtartamának függvényében kapják majd további egy, két, három vagy négy hónapon át ingyenesen az újságot.

Előfizetői támogatói akció

Tisztában vagyunk azzal, hogy bizonyára most is lesznek, akik a változatlan ár mellett sem tudják vállalni az előfizetés terhet. Ezért – ahogy ezt az elmúlt két évben is tettük – szeretnénk segíteni nekik abban, hogy mégis tovább olvashassák a lapot.

Azt kérjük előfizetőinktől: ha módjuk van rá, akkor az előfizetési díjnal nagyobb összeget juttassanak el kiadónkhoz, hogy a befolyt összeggel támogatni tudjuk azon olvasóink előfizetését, akik számára az előfizetési díj anyagi nehézséget okoz. A támogatás befizetéséhez kérjenek munkatársunktól egy plusz csekkszelvényt, vagy a részükre megküldött csekken fizessék be – saját előfizetési díjukon felül – az e célra szánt összeget. Ez utóbbi esetben a csekk (vagy az átutalás) közlemény rovatába feltétlenül írják be, hogy „plusz előfizetői támogatás”, illetve ennek pontos összegét.

Kérjük, hogy akik anyagi okok miatt kényeszerűlnének az *EvÉlet* lemondására, ezt a számunkra egyértelműen jelezzék, hogy a beérkezett támogatásokból segítségükre lehessünk abban, hogy továbbra is kaphassák hetilapunkat.

További fontos és praktikus tudnivalók

- Előfizetőink aktuális előfizetésük lejárt előtt postai úton kapják meg a nevükre szóló előfizetési díjbekérő levelet. Előfizetésüket a levélhez mellékel csekkszelvény felhasználásával újíthatják meg. (Ha nem kapnak csekket, az azt jelenti, hogy még nem járt le az előfizetésük. Amíg nem értesítjük Önöket, addig ne fizessenek be semmilyen összeget!)
- Lapunkban időnként más szervezetek (esetenként kiadók) is elhelyeznek csekkeket, de ezeken nem lehet az *Evangélikus Életre* előfizetni!

Ha a páratlan páros kedvezménnyel, a támogatói akcióval vagy saját előfizetésükkel kapcsolatban bármilyen kérdésük, észrevételük van, forduljanak bizalommal közvetlenül a szerkesztőséghez; munkatársunk, *Vitalis Judit* készséggel áll rendelkezésükre.

Az *Evangélikus Élet* szerkesztőségének elérhetőségei: 1085 Budapest, Üllői út 24. Telefon: 1/317-1108; 20/824-5519. Fax: 1/486-1195. Elektronikus leveleiket a judit.vitalis@lutheran.hu e-mail címre küldhetik el.

Még mielőtt elfelejtenék: azon előfizetőink között, akik 2010. január 6-án, vízkereszt ünnepén érvényes Evangélikus Élet-előfizetéssel rendelkeznek, sorsolást tartunk. A nyertes másodmagával térítésmentesen részt vehet a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon 2010. május 21–24-i, pünkösdi hosszú hétvégéjén!

■ KENDEH K. PÉTER, a Luther Kiadó igazgatója

HÍREK, HIRDETÉSEK

A farkasréti ökumenikus esték következő alkalmán, december 14-én, hétfőn 18.30-kor dr. Bácskai Károly evangélikus lelkész, teológiai tanár „*En vagyok...*” – *Isteni kinyilatkoztatás az Ó- és Újszövetségben* címmel tart előadást, és vezet beszélgetést. Helyszín: evangélikus-református templom, Budapest XI., Németvölgyi út 138.

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium december 18-án, pénteken 18 órakor adventi jótékonysági hangversenyre vár minden kedves érdeklődőt a Deák téri evangélikus templomba (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.). Az alkalmon a gimnázium tanulói, tanárai és zenei együttese működnek közre. A belépés díjtalan. A hangverseny után összegyűjtött adományokat a gimnázium javára fordítjuk.

Szeretettel hívjuk és várjuk a tisztelt érdeklődőket az Országos Széchényi Könyvtár kórusának karácsonyi koncertjére, amely december 19-én, szombaton 18 órakor kezdődik a Sarepta Budai Evangélikus Szeretethon templomában (1029 Budapest, Ördögárok u. 9.).

HIRDETÉS

December 20-án este 6 órakor a Deák téri evangélikus templomban J. S. Bach Karácsonyi oratóriuma (I–III. kantáták) (BWV 248) hangzik fel. Közreműködnek: Zádori Mária (szoprán), Németh Judit (alt), Megyesi Zoltán (tenor), Berczelly István (basszus), Dobozy Borbála (csembaló), Mekis Péter (orgona), a Lutheránia énekkar és a Budapesti Vonósok kamarazenekar (koncertmester: Bánfalvi Béla, művészeti vezető: Botvay Károly). Vezényel: Kamp Salamon. A belépés díjtalan. <http://lutherania.lutheran.hu>

FIGYELJEN ELŐ LAPONKRA!

Völgyessy Szomor Fanni ad koncertet december 20-án, vasárnap 18 órakor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.). Zenészek: Pejtsik Péter (cselló), Takács Márton (ütőhangszerek), ifj. Várallyay György (billentyűk). A belépés díjtalan!

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ezt mondja a Szent, az Igaz: *Eljövök hamar: tartsd meg, amid van, hogy senki el ne vegye koronádat.* Jel 3,7.11 (Zsolt 103,2.4; Mt 11,2–6/7–10; 1Kor 4,1–5; Lk 1,46–55) Kitétetett helyzetben vagyok, mert Isten hittel ajándékozott meg. Az élet gáncsvetői mindent megtesznek, hogy szeretetemet, békétüresem, reménységem, hitem elveszítsem: kifosztott legyek. A célt úgy érik el, hogy én azt észre sem veszem. Egyszer csak nincs! De a biztató szó mindent felülírva, mindenén áthatolva jön: „Jövök! Tarts ki, és őrizd meg, amit már megkaptál. Ez még a tied! Ne engedd, hogy bárki is elvegye. Tőlem kaptad! Tőlem kapod!”

Hétfő

Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően. Fil 2,13 (1Kor 28,20; Mt 3,1–6; Zak 8,1–23) Az akarat több, mint egy döntés, több, mint érzélem. Az akarat teremt, fenntart, hajtóereje a cselekvésnek, építésnek: célja van. Az akarat átfomál. Isten akarat, nem kénye-kedve szerint alakítja a már jót, tetszésének megfelelően. Ahhoz, hogy az én akaratom belesimuljon az istenibe, fel kell ismernem, hogy minden törekvésem a jóra egyedül tőle származik, és felé vezet. Olykor az a szándékom, hogy Isten akaratát én magam átfomáljam. Ez azonban az önérték, kényelmesség, passzivitás és az elbizakodottság útja. Az én vágyam ez, nem az övé!

Kedd

A királyi tisztviselő újra kérte Jézust: „Uram, jöjj, mielőtt meghal a gyermekem.” Jézus erre így válaszolt: „Menj el, a te fiad él.” Hitt az ember a szónak, amelyet Jézus mondott neki, és elindult. Jn 4,49–50 (2Kor 34,27; Mt 3,7–12; Zak 9,9–12) A csalódottságtól megfáradt ember nehezen tud már hinni bármilyen szónak: „Nincs már vigaszom, nincs reményem, mert a sürgető bajokban a segítség nem jött azonnal. Pedig én most várom! Jézust is sürgetni akarom, segítsen, most! Legyen megmentőm azonnal, mert nagy a baj!” És ő útnak indít engem, nem mindig ad közvetlen bizonyosságot, csak biztat: „Menj!” A felszabadító küldésnek nem lehet más a gyümölcse, csak az, hogy valóban elindulok. Hiszek, annak ellenére, hogy a biztatásnak nem nem látom előre az eredményét.

Szerda

A mi segítségünk az Úr nevében van, aki az eget és a földet alkotta. Zsolt 124,8 (Ef 3,20–21; Mt 21,28–32; Zak 11,4–17) „Ugyan honnan várod a támaszt, a segítséget? Van egyáltalán valaki?” – kérdezi a kételkedő. „Hát Istentől! – feleled. – Tőle, aki már a kezdet kezdetén is ott volt, aki mindent megalkotott. Láthatót és láthatatlant. Ő most is jelen van! Ő tudja, mire van szükségem!” „Ez számárság, te magad sem tudod, hogy mit is akarsz.” „De ő tudja, hogy mi a terve velem. És én bizton állítom: az ő nevében van a segítségem. Ha az ő nevét hívom, tudom, hogy Valaki figyel rám. Nélküle valóban nem lenne értelme az életnek. És te... kibem bízol?”

Csütörtök

Várva vártam az Urat, és ő lehajolt hozzám, meghallotta kiáltásomat. Zsolt 40,2 (Kol 4,2; Lk 1,26–38; Zak 12,9–13,1) Én kicsinynek, törékenynek, kiszolgáltatottnak érzem magam: csak egy pont vagyok, egy homokszem a sivatagban. És mégis fontos! Nem értem, miért, de a számára értékes vagyok. És én, ez a jelentéktelen senki, szóltam a Teremtőhöz. Csak úgy, mert a terhek alatt kiszaladt a számon. Feljajdultam és vártam: „Istenem, légy a segítségemre!” És ő egyszer csak, egy teljesen váratlan pillanatban odahajolt hozzám, az apró teremtményhez, közvetlen közel. Kiemelt a ciszternából, biztonságos alapra helyezett engem. És most boldog vagyok...!

Péntek

A mi Istenünk az Úr! Megőrizt bennünket minden úton, amelyen jártunk. Józ 24,17 (Jn 17,12; 1Thessz 5,16–24; Zak 14,1–11) Ezt csak az tudja így kimondani, akinek az útja nehéz, göröngyös, veszélyekkel teli, kalandos volt. Aki visszatérintve megpihenhet. Aki nem magányos, mert vannak társai, akiknek felteheti a kérdést: „Emlékszel?” És az emlékezés öröme erőt ad, és arra biztat, hogy a mai napom minden gondját is az Úrra bízom, hiszen ő a mi Istenünk, aki a tenyerén hordoz, és nem engedi, hogy elbukjunk.

Szombat

Aki tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak. Jak 4,17 (Zsolt 106,6; 2Kor 1,18–22; Mal 1,6–14) Azzal, hogy nem teszek rosszat, még nem vagyok „jófiú”. Nem húzhatom ki magam, amikor azt mondom: „Nem lopok, nem csalogok, nem kívánom a másét!” A jóság nem passzivitás, hanem válasz egy Istentől kapott lehetőségre. Ha nem teszek semmit, azzal hátat fordítok Isten szándékának. Bár nyíltan nem lépek vissza küldetésemről, mégsem akarok tudomást venni arról, amire küldtettem.

■ BENKÓCZY PÉTER

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból december 13-ától december 20-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>23.50 / m1 A Grönholm-módszer (argentin–spanyol–olasz filmdráma, 2005) (115') Pályázatot írnak ki a multinationális cég vezetői posztjára. A jelölteket összehívják a válogatási folyamat utolsó állomására. Miközben Madrid utcáin globalizációellenes tüntetés zajlik, bent is egyre feszültebb a légkör. A csoportban mindenki potenciális ellenfél. Az utolsó feladat, hogy az amerikai Grönholm-módszer segítségével felmérjék saját tehetségüket. Egymással szembeállítva őket versenyhelyzetet szimulálnak, melynek megoldása során a jelentkezőkről lehull az álarc, kiderül, hogy kibem lakozik.</p>	<p>12.05 / Bartók rádió VI. Arcus Temporum – pannonhalmi művészeti fesztivál 2009. Perényi Miklós (gordonka) hangversenye 13.04 / Kossuth rádió Rádiószínház Az utolsó gavallér Krúdy Gyula regényét Gálffi László olvassa fel 15.00 / Duna Tv Ezerarcú Balaton (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2006) (12') Balaton – két téli nap 19.40 / Kossuth rádió Részletek az Új Bojtorján együttes karácsonyi albumáról 20.00 / PAX Mit ér az ember, ha... (portréfilm) Hamar Dániel, a Muzsikás együttes vezetője</p>	<p>8.45 / Duna Tv Isten kezében (26') Várom az Urat 14.00 / Bartók rádió A hét zenészerzője: Kodály Zoltán Népzene gyűjtések és -feldolgozások 15.00 / HBO Passió – Jézus szenvedése (angol filmsorozat, 2008) (83') 1. rész 15.04 / Bartók rádió Muzsikáló délután 17.15 / Duna II. Autonómia Magyar történelmi arcképcsarnok (magyar ismeretterjesztő filmsorozat) (15') Tessedik Sámuel 19.40 / Kossuth rádió Téli varázslat Delius, Mozart és Glazunov muzsikájával</p>	<p>13.16 / Bartók rádió Jean Guillou játszik a budavári Mátyás-templom orgonáján 13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház félórás 14.05 / Kossuth rádió Arcvonalok Reisz András meteorológus 15.40 / PAX Van egy név minden egyéb név felett – Tudod-e, kicsoda Jézus? A Zákeus Médiacentrum műsora 16.34 / M. Katolikus Rádió Testvéregyházaink életéből Jelentések a protestáns világból 21.00 / Duna Tv Fehér tenyér (magyar életrajzi dráma, 2005) (102')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>5.25 / m1 Hajnali gondolatok 18.10 / PAX Anyuka. A Zákeus Médiacentrum műsora 19.00 / Duna Tv Sportcsillagok gálája 2009 (magyar szórakoztató műsor, 2009) (120') 19.00 / PAX Poézis együttes (magyar zenés film) (56') 19.40 / Kossuth rádió Karácsonyi harangjáték 21.00 / Bartók rádió Hang-fogó Benne: Bach: 214. kantáta – Tönet, ihr Pauken! Erschallet, Trompeten! 23.35 / Duna Tv Zátonyon (magyar dokumentumfilm, 2005) (30')</p>	<p>11.00 / Duna II. Autonómia Szász vártemplomok Erdélyben (magyar dokumentumfilmsorozat, 2008) (25') 14.00 / Bartók rádió A hét zenészerzője: Kodály Zoltán „Dicséritek az Urat!” 16.10 / PAX Lehulló lepel In memoriam dr. Fabiny Tibor 21.00 / Filmmúzeum Csoportkép tündérekéről (angol filmdráma, 1997) (106') 21.10 / Bartók rádió Hang-fogó Benne: Bach: C-dúr toccata, adagio és fuga 21.25 / Duna Tv A tegnap gyermekei (amerikai filmdráma, 2000) (90')</p>	<p>13.32 / Bartók rádió 500 éve született Kálvin János Frank Martin: Mise 18.04 / Kossuth rádió Rendszerváltóztatók – húsz év után. Elek István beszélgetőtársa: Glatz Ferenc 19.05 / Duna Tv Szerelmes földrajz (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2009) (30') Kubik Anna 19.45 / M. Katolikus Rádió Esti mese. Andersen: Az elcsérelt cégtáblák 20.04 / Kossuth rádió Rádiószínház Nevék ürügén – Pilinszky 23.10 / Duna Tv Köszönöm, megvagyunk (magyar filmdráma, 1981) (101') 1.03 / Kossuth rádió Éjszakai rádiószínház Bibliai asszonyok – Lea</p>	<p>8.00 / Civil Rádió (Budapest) Evangelikus óra – Lelki szósz Az Evangelikus Rádiómisszió műsora 8.00 / MR6 (Szeged) Zsinatoló (ökumenikus vallási műsor) 10.45 / m1 Evangelikus magazin 11.45 / m1 Gutenberg Bibliája 14.00 / Bartók rádió Kapcsoljuk Helsinkit, a kallioi templomot. A Hatodik Emelet zenekar hangversenye 17.00 / Bartók rádió Karácsonyi muzsika és Mária-énekek a kromerizi gyűjteményből (1750–1800) 20.34 / M. Katolikus Rádió Ajándékkoncert „Aludj el, aludj el, Istennek Báraanya” – adventi és karácsonyi népzene</p>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangelikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztésügyi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).

Olvasószervező: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence

(bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter –

Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu),

Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató.

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Kedves Olvasóink! A december 20-i dátummal 32 oldalon megjelenő összevont, ünnepi lapszám lesz az Evangelikus Élet ideje, 74. évfolyamának utolsó száma. Ára 500 forint.

